

Leto XXI. Stev. 3
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 // MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORO JE IZHAJA-
LA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
// OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

Praznik Burme

Danes bo minilo 7 let, odkar je bila v Rangunu svečano razglašena neodvisnost Burmanske unije. Ta dan bo ostal v burmanski zgodovini predvsem kot dan, s katerim je povezana izpolnitev stoletnih sanj o združitvi in o osvoboditvi, kajti dotlej se je ta dežela samo imenovala Burma, ni pa pripadala domačim prebivalcem — Burmancem, Saninom, Kačinom, Karencem, Kajašem, Moninom in Arakazinom. Že to zadostuje, da bo ostal 4. januar eden najlepših praznikov v bogati burmanski zgodovini.

Ta dan je velik za burmansko ljudstvo tudi zato, ker pomeni začetek nove dobe v njegovem razvoju. Nove v tem smislu, da je z odstranitvijo kolonialnih ovir dal priborjati svobodi resnično vsebinski socialistični perspektivi graditve središče blaginje, kakor pravijo v Burmi.

Protifašistične lige ljudske fronte Burme ni mogla nobena sila omajati v tem, da ne bi ostala pri svojih ciljih, da bo dosegla deželo iz zaostalosti. Na tej svetli poti so zahrbno ubili priljubljene voditelje lige Aung Sana in več njegovih najbližjih sodelavcev, še preden so dočkali uredništev svojih sanj o svobodi. Njihovi sorodci U Nu, U Ba Sve in U Co Njen, in drugi so ob popolni podpori ljudstva napeli vse sile in sposobnosti, da bi središče velikih bogastev in rečnih ljudi spreminili v deželo blaginje.

Na poti k temu cilju je Burma že v prvih letih zadela na velike težave. Razni elementi so organizirali upore in oborožene akcije proti vladi. Hujskali so jih predvsem iz tujine. Vsa ustvarjalna sila burmanskih voditeljev in ljudstva je bila takrat usmerjena na ohranitev revolucionarnih pridobitev svobode. Ko pa so z velikimi žrtvami postopoma obnavljali mir in stabilnost, se burmanski voditelji niti za hip niso obotavljali, marveč so takoj razglasili obsežen načrt o napredku dežele.

Dne 4. avgusta 1952 so na vsenarodni konferenci predložili načrt «Piodada»; to se pravi načrt o blaginji. Ta načrt je pravzaprav sestavljen iz desetih načrtov: decentralizacija oblasti, petletni načrt o razvoju kmetijstva,

demokratizacija administracije, osemletni načrti o gospodarskem razvoju, načrt za nezadostno razvita področja, načrt o nacionalizaciji zemlje, načrt o prometu in komunikacijah, načrt o graditvi stanovanj ter načrt o razvoju prospete in zdravstvenega napredka.

Od takrat so ti načrti neločljivi del burmanskega ljudstva. Od takrat tudi obletnico burmanske neodvisnosti praznujejo v znamenju naporov za doseganje zastavljenih ciljev, ker je vprašanje neodvisnosti zdaj tesno povezano z ljudsko blaginjo, oziroma z ustvaritvijo nove družbe. Želimo narodom Burme mnogo uspehov v izpolnjevanju njihovih načrtov, ki so res najboljša poročila za hitrejši gospodarski in družbeni razvoj in za ohranitev težko priborjene neodvisnosti.

Burma praznuje praznik osvoboditve tudi v znamenju velikih zunanepolitičnih uspehov v minulnem letu. Njena politika ne vključevanja v bloke in napori, da bi navezala prijateljske stike z vsemi deželami, je pršla do izraza v tesnem sodelovanju z ostalimi južnoazijskimi deželami, v uspešnem razvoju stikov s Kitajsko, zlasti pa v podpori, ki so ji jo nudile vse članice OZN v zvezi s kolumbijsko agresijo.

Stiki med Burmo in Jugoslavijo so zelo prijateljski že od dneva, ko je Burma s priboritvijo neodvisnosti stopila na mednarodno torišče. Prepričani smo, da bo obisk predsednika Tita rodil nove plodne sadove v izmenjavni bogatih izkušenj iz podobnega notranjega razvoja dveh dežel in da bosta ta obisk ter izmenjava misli o mednarodnih problemih pomenila nov korak k okrepitevi miru na svetu in aktivnemu sožitju med različnimi deželami in narodi.

V svojih velikih simpatijah do prijateljske Burme in njenih naporov so narodi Jugoslavije srečni, da se jim je ponudila priložnost, da prek svojega predsednika pozdravijo Burmo ter žele njej in njenim narodom, naj bi bližnje praznike osvoboditve praznovali z novimi uspehi na področju graditve svoje dežele in v še tesnejšem prijateljstvu z narodi Jugoslavije.

»Borba«

Z «GALEBOM» NA POTI V BURMO

SLOVO V KALKUTI

Po ogledu industrijskih centrov v Džamšedpuru in Čitarandžamu se je predsednik Tito včeraj v Kalkuti poslovil od indijskih prijateljev in odpotoval v Rangun

Kalkuta, 3. jan. (Tanjug). — Včeraj, zadnji dan bivanja v Indiji, je bil predsednik Tito v Čitarandžamu in tam obiskal največje indijsko tovarno lokomotiv. Predsednik Tito je prispel v Čitarandžam zgodaj zjutraj iz Džamšedpura.

V Džamšedpuru si je predsednik Tito prejšnji dan ogledal največje indijsko železarno, zvečer pa je bil gost na večerji, ki mu jo je priredil predsednik upravnega odbora železarne Sri Tata.

Danes je predsednik v vlakom odpotoval iz Čitarandžama nazaj v Kalkuto. Popoldne pa je s svojim spremstvom zapustil Indijo in z «Galebom» odpotoval v Burmo.

Tako se je danes zaključil osemnajstidnevni obisk predsednika republike v Indiji, kjer je bil na slehernem koraku in v vsakem kraju deležen toplih izrazov naklonjenosti in prijateljstva indijskega ljudstva nasproti Jugoslaviji. Velika Titova mislija miru se je zaključila s popolnim uspehom tako glode političnih razgovorov z Nehrujem kakor tudi glede boljšega spoznavanja zemljepisno oddaljene, po prijateljstvu pa zelo bližnje dežele.

Indijski voditelji, politične stranke in široke plasti indijskega ljudstva so sprejeli Tita in njegove sodelavce z odprtim srcem, prijateljsko in bratsko. Zanimaj, indijske dežele, ki jo je predsednik Tito prvo obiskal, pa do himalajskih gorjancev in rudarjev na področju Bihare — povzročil vzdolž vse 6500 km dolge poti, so predsednika in njegovo spremstvo toplo sprejeli. Dobrodošlice v srbohrvaščini kakor tudi prireditve indijskih glasbenih programov z jugoslovanskimi programi so bile samo podrobnost v velikih pozornosti, s katero so sprejeli poglavarja jugoslovanske države. Težko bi v enem stavku pojasnili vzroke in razloge za ta navdušeni sprejem Tita v Indiji. Predvsem gre za osebni ugled

OB ZAKLJUČKU OBISKA V INDIJI

GLOBOKE SIMPATIJE INDIJE IN INDIJSKEGA LJUDSTVA DO JUGOSLAVIJE

Izjava predsednika Tita našim novinarjem o njegovih vtisih s poti po Indiji in o razgovorih z Džavaaharlalom Nehrujem

Džamšedpur, 3. jan. (Tanjug). — »V minulih šestih letih je dosegla Indija zavidanja vredne uspehe in indijsko ljudstvo je z doseganji sadovi izpricalo velikanske ustvarjalne možnosti in sposobnosti.« je rekel včeraj predsednik republike Tito, ko je povzel vtise z osemnajstidnevnega obiska v tej veliki prijateljski deželi. Pripomnil je, da so nastale po njegovem mnenju v Indiji temeljite revolucionarne spremembe od trenutka, ko je pred šestimi leti dosegla neodvisnost, in da je pot, po kateri hodi zdaj iz zaostalosti k napredku, da bi upostavila popolnejši družbeni sistem, povsem pravilna.

Predsednik Tito je včeraj dopoldne na poti iz Kalkute do Džamšedpura sprejel v svojem vagonu posebnega rdečega vlaka jugoslovanske novinarje in jim odgovoril na več vprašanj o vtisih s svojega obiska v tej deželi. Z jugoslovanskimi novinarji se je prisrčno razgovarjal podrgo uro in dejal, da je videl le majhen del Indije, da pa ima zdaj popolnejšo sliko o tem, kaj je sedanja Indija in kakšna bo v prihodnosti, ko bodo izpolnjeni načrti o njeni industrializaciji.

Na vprašanja jugoslovanskih novinarjev, kaj je napravilo nanj v Indiji posebej globok vtis, je predsednik Tito odgovoril, da so napravile nanj največji vtis zlasti globlje in velike simpatije Indije in njenega ljudstva do Jugoslavije. Povsod so ga sprejeli svečano in s toplimi dobrodošlicami, napisanimi v srbohrvaškem jeziku. »V Jugoslaviji«, je pripomnil predsednik Tito, »si ljudje ne bodo mogli tako lahko predstavljati, kako je

ljudstvo tu izražalo toplino in prisrčno prijateljsko čustvo do vseh nas in do naše dežele. Te simpatije dokazujejo, da ima Jugoslavija v Indiji zelo odkritosrčnega, čeprav zemljepisno oddaljenega zaveznika.«

O gospodarskem razvoju Indije

V odgovoru na isto vprašanje in na vprašanje o pomenu njegovih razgovorov z Nehrujem je maršal Tito poudaril ustvarjalnost stikov med Indijo in Jugoslavijo, zlasti na mednarodnem torišču, in opozoril na to, da se obe deželi, vsaka na svojem zemljepisnem področju, borita za isti človeški ideal, za enakopravne stike med vsemi deželami, velikimi in majhnimi, in glede na družbene sisteme v posameznih deželah. V tem oziru je bil ta obisk zelo važen ne le posamez za Indijo in Jugoslavijo, marveč tudi za svet na splošno.

Na vprašanje, kaj misli o perspektivi indijskega razvoja, je mar-

šal Tito odgovoril, da je ta perspektiva v nadaljnji industrializaciji Indije, ki ima zdaj kakih 350 milijonov prebivalcev. Rekel je, da se strinja z mnenjem ministrskega predsednika Nehruja glede potrebe po zgraditvi velikih industrijskih podjetij, ki bi bila sposobna ustvariti gospodarsko bazo, potem pa dati tudi sredstva za zgraditev industrije za široko potrošnjo. Indija je zelo velika, potrebuje mnogo in razvijati se ne bo mogla, če v industriji ne bo imela baze.

Objektivne in subjektivne težave

Potem j. predsednik Tito izrazil trdno prepričanje, da je Indija dežela velike bodočnosti. Po poti, ki jo ubira zdaj, bo lahko kos vsemu, kar jo zdaj najbolj teži — vprašanju enotnosti, verskih predsodkov, mnogih ver in mnogih narodov. V tej zvezi je omenil primer iz neke tovarne, ki si jo je ogledal in kjer je opazil, da je industrijski proces dela medsebojno zblizal raznolike delavce različnih verskih nazorov in narodnosti. Industrializacija bo ustvarila v Indiji popolno enotnost, je rekel predsednik Tito in pripomnil, da bo to po njegovem mnenju odločilne važnosti za nadaljnji napredek Indije. Izjave indijskih voditeljev, da čedalje bolj sprejemajo socialistične elemente, da gre v smeri graditve socializma — je rekel v tej zvezi Tito, potemtakem niso fraze, marveč stvarnost.

V nadaljnjem razgovoru je predsednik Tito rekel, da so v Indiji nedvomno tudi subjektivne težave na poti k hitrejšemu razvoju. Predvsem gre za celo vrsto političnih strank, ki jim je treba pripisati krivdo za razcepljenost indijskega ljudstva. Vse te stranke bodo morale imeti enoten cilj in predstavo o tem, kakšna bo Indija.

Indijska pot k napredku

Potem je predsednik Tito s polnim razumevanjem pripovedoval o težavah, na katere zadeva nagel napredek Indije. Poudaril je vzporednost z razvojem v Jugoslaviji in potrebo, da bi se vzporedno z industrijskim razvojem izobraževali tudi ljudje, predvsem kmetje. Po Titovem mnenju imajo v Indiji v tem oziru iste težave, kakor jih imamo v Jugoslaviji, čeprav je očitno, da mora Indija zaradi svojih specifičnosti ubirati izključno svojo pot, in

BURMANSKI MINISTER O TITOVEM OBISKU

V ČEM JE POMEN bližnjega obiska predsednika Tita v Burmi

Rangun, 3. jan. (Tanjug). — »Že prvi dnevi osmega leta burmanske neodvisnosti bodo obeleženi z velikim zgodovinskim dogodkom, s Titovim obiskom.« je izjavil davi novinarjem predstavnik burmanskega ministrstva za informacije.

»Obisk predsednika Tita.« je rekel predstavnik, »vzbuja iskreno navdušenje burmanskega naroda, ker bo pomenil datum v nadaljnjem poglabljanju odnosov med obema oddaljenima deželama, v širšem smislu pa bo simbol priznanja sedemletnih naporov male azijske dežele, da bi ohranila neodvisnost in izgradnjo boljše prihodnosti.«

»Ob Dnevu neodvisnosti.« je minister dejal, »ko ponavadi pogledamo uspehe na prehojeni poti, si ne moremo kaj, da se ne bi spomnili bližnjega obiska predsednika Tita, ki ga imamo za prispevek k utrditvi miru in sodelovanju ter za važen prispevek k burmansko-jugoslovanskemu sodelovanju še posebej.«

Četrtega januarja slavi burmanski narod svoj največji narodni praznik, Dan neodvisnosti. Po stoletni kolonialni upravi in triletni krvavi okupaciji, med katero je bilo ohromljeno in skoraj docela razrušeno gospodarsko in družbeno življenje dežele, so Burmi pred sedmimi leti na ta dan pripoznali neodvisnost. Odlej se burmanski narod nenehno bori na dveh frontah: proti upornikom, ki jih podpirajo iz tujine, in za izgradnjo gospodarstva in družbe. Čeprav ta boj še ni zaključen, gleda burmanski narod, kakor ugotavlja publikacija »Burma's Freedom«, z zaupanjem v prihodnost in odločen nadaljevati

Vremenska napoved

Vremenska napoved za torek: Precej oblačno vreme, v severni Sloveniji delna razjasnitev, pomeje pa tudi v zahodni. Vmes nekaj padavin. Temperatura se bo posopoma dvignila; ponoči med -10 in -3, na Primorskem med 0 in 2, dan pa med -2 in 4. Na Primorskem do 8 stop. C. V nižinah delno zamrznjeno.

Novoletne čestitke predsedniku republike in njegova zahvala

Beograd, 3. jan. (Tanjug). Predsednik republike Tito je prejel ob Novem letu mnogo čestitk iz naše države in tujine, od poglavarjev držav in državnih, predstavnikov ljudskih oblasti, množičnih organizacij, delovnih kolektivov, pripadnikov JLA, posameznikov, kakor tudi ni-

od šefov tujih diplomatskih predstavništev v Beogradu in naših diplomatskih predstavništev v tujini.

Ob Novem letu so predsedniku republike čestitali etiopski cesar Haile Selasie I., iranski cesar Mohamed Reza Pahlevi, grški kralj Pavel I., belgijski kralj Baudouin, predsednik Prezidija Velike ljudske skupščine LR Romunije dr. Petru Groza in predsednik egiptovske vlade polkovnik Gamal Abdel Naser.

Vršilec dolžnosti predsednika republike Edvard Kardelj je poslal ob Novem letu čestitke etiopskemu cesarju Haile Selasiju, grškemu kralju Pavlu, belgijskemu kralju Baudouinu, predsedniku turške republike Bajar, predsedniku prezidija Velike ljudske skupščine LR Romunije, dr. Petru Grozi in egiptovskemu ministrskemu predsedniku polkovniku Naserju. Edvard Kardelj se je tudi zahvalil iranskemu cesarju Mohamedu Rezi Pahleviju za novoletno čestitko.

Predsednik republike Tito se najpristrčneje zahvaljuje vsem, ki so mu čestitali ob Novem letu in jim hkrati želi mnogo uspehov v 1955.

Čestitke maršala Papagosa

Beograd, 3. jan. (Tanjug). Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je prejel od predsednika grške vlade maršala Papagosa tole brzojavko:

»Ekscelenca, prejmite, prosim mojo najtoplejšo hvalečnost za Vašo ljubezavno poslanico ob Novem letu. Uporabljam to priložnost za to, da pošljem jugoslovanskim narodom, vladi in Vaši ekscelenci osebno izraze globokega prijateljstva in najiskrenejšega želje za srečo in napredek. Trdno sem prepričan, da bo tesno sodelovanje med državami tristranskega sporazuma, sloneče na medsebojnem zaupanju in navdihneno z visokimi načeli pravicočnosti ter svobode, učinkovito prispevalo k varnosti in napredku naših narodov, ki so v dani idealu miru.

Naše združene dežele so sklenile z miroljubnimi akcijami in razvijanjem konstruktivnega sodelovanja posvetiti svoje napore splošni utrditvi mednarodnega reda in obrambi svetovnega miru.

Uspehi gospodarske graditve v Makedoniji

Gospodarska odbora Narodnega sobranja sta začela obravnavati družbeni plan

Skoplje, 3. januarja.

Odbora za gospodarstvo obeh zborov Narodnega sobranja LR Makedonije sta imela danes skupno sejo, na kateri je predstavnik republiškega Izvršnega sveta Risto Djunov razložil temeljne značilnosti družbenega plana LR Makedonije za leto 1955. Seji sta prisostvovala tudi podpredsednik Narodnega sobranja Nikola Minčev in predsednik republiškega Izvršnega sveta Ljupčo Arsov.

Predsednik republiškega Izvršnega sveta je poudaril, da je industrijska proizvodnja leta 1954

narasla v primeri z letom 1953 za 23%, v drugih gospodarskih panogah razen v kmetijstvu in gradbeništvu pa je bil plan večidel izpolnjen.

Družbeni plan za leto 1955 predvideva povečanje družbenega proizvoda ter narodnega dohodka za po 10%, kar je vsakekor zdrav vzpon narodnega gospodarstva LR Makedonije. Letos je pričakovati še nadaljnje povečanje industrijske proizvodnje za približno 20%. Obratovati bodo začeli novi industrijski obrati: tovarna stekla in tovarna cementa kmetijskega kombinata Jugohrom pri Tetovu, predilnici v tekstilnih tovarnah v Tetovu in Titovem Velesu in prvi agregat hidrokombinata v Mavrovu. Po planu naj bi bilo zaposlenih 2200 novih industrijskih delavcev.

V kmetijstvu bodo investirali približno 4 milijarde din. Letos bodo porabili kakih 10.000 ton umetnega gnojila, ali 2,5-krat več kakor lani. Predvideno je tudi povečanje kmetijske proizvodnje za 5% v primeri s planirano proizvodnjo v letu 1954. Leta 1955 predvidevajo približno 26 milijard din investicij, ki jih bodo porabili večidel za dograditve industrijskih podjetij, za kmetijske objekte in za stanovanjsko graditve.

Sredstva iz zveznega družbenega plana za pomoč nezadostno razvitim republikam v znesku 5 milijard 600 milijonov din bodo porabili večidel za zgraditev hidrokombinata v Mavrovu, za

zgraditev nove hidrocentrale ter za nove industrijske objekte. Skopljju bodo podelili 250 milijonov din za ureditev komunalnih vprašanj, Bitolju pa 50 milijonov dinarjev za zgraditev mestnega vodovoda.

Po izvajanju Ljupča Arsova je bila skupna seja zaključena. Odbora za gospodarstvo obeh zborov se sestane jutri na ločenih sejah. Obravnavala bosta osnutek družbenega plana v načelu in podrobnostih.

V sredo se bo nadaljevalo obravnavanje zakonskega osnutka o dedovanju

Beograd, 3. januarja
Odbor za organizacijo oblasti in upravo Zveznega sveta ljudske skupščine bo v sredo 5. januarja nadaljeval obravnavanje zakonskega osnutka o dedovanju na seji, ki se začne ob 17. uri.

ZA NAPREDEK PROIZVODNJE

Avtomatično obratovanje industrijskih peči nam lahko prihrani mnogo goriva

V podjetju KEM so izdelali prvi avtomat za reguliranje gorilnega plina

Naša preskrba s premogom nam že drugo leto povzroča precej skrbi. Čeprav se lani naši rudarji nakopali za 20% več premoga, običajno nadalje stisko za premog. Z naraščanjem industrijske proizvodnje pa bo potrebnja premoga še večja, zato moramo nadalje razviti proizvodnjo premoga, hkrati pa tudi varno ravnati z njim. To velja zlasti za našo industrijo, ki potroši več kakor polovico vsega nakopanega premoga. Strokovnjaki trdijo, da porabimo v industriji za 5 do 15% več premoga, kakor bi bilo treba, ker še nima sodobnih avtomatičnih naprav za regulirano potrošnjo plina in zraka ter njihovo pravilno mešanje pri kurilnih napravah, kakor tudi podobnih avtomatov za skladno obratovanje parnih kotlov glede na večjo ali manjšo potrošnjo pare. Taki avtomati pridejo zlasti v poštev pri velikih industrijskih pečeh, plinskih generatorjih, parnih kotlih in podobnih napravah. Da je naša industrija tako slabo opremljena s takimi avtomati, je pripisati predvsem okolnosti, da jih doma ne izdelujemo, marveč jih moramo uvažati iz tujine. Vendar smo na najboljši poti, da se tudi na tem področju osamosvojimo.

Te naloge se je lotilo Kovinsko-elektro in mehanično podjetje KEM v Lescah, ki se je v zadnjih dveh letih razvilo iz obrtnega v industrijsko podjetje, zlasti odkar si je uredilo za svoje potrebe neoparabilen objekt Tovarne ogrovanje v Lescah, kjer danes dela že 80 delavcev. S stroji, dobljenimi v raznih drugih podjetjih, izdelujejo zdaj v Lescah poleg okovja za rolete in nadomestnih de-

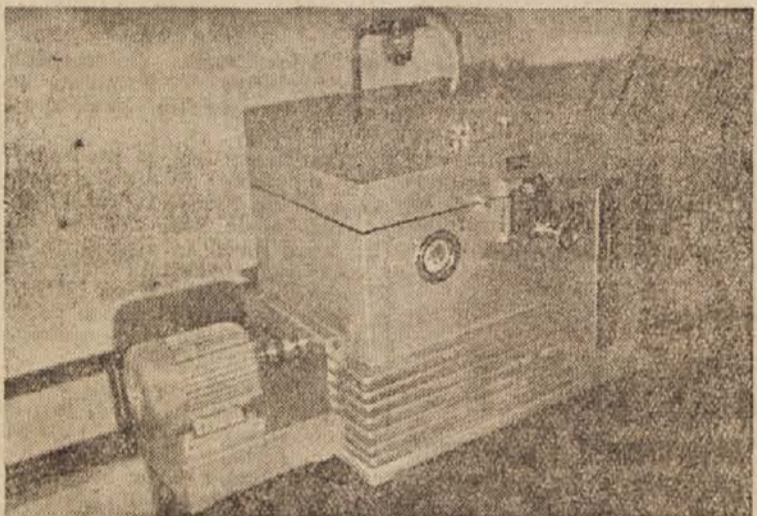
lov za avtomobile tudi karoserije, usmerjevalnike za akumulatorje itd. Nedavno pa so se lotili izdelave prvega avtomata za reguliranje pretoka zraka in plina. Po načrtih in ob pomoči dveh avstrijskih strokovnjakov inž. Wolhutha in inž. Pichlerja so izdelali prvi v naši državi takšen avtomat za potrebe jeseniške železarnice. Ta avtomat, ki predstavlja izdelek fine mehanike, že dober teden

služi za reguliranje dovoda gorilnega plina iz jeseniških plavžev v kaverje. Naprava, ki je v celoti izdelana doma, brezhibno funkcionira, kar nam nazorno potrjuje diagram pritiska plina v cevovodu. Ta pritisk določa avtomat točno na predpisani višini brez nihanja, medtem ko je prej diagram kazal velika nihanja, kar je bilo ne le na škodo potrošnje plina, marveč je tudi povzročalo druge nevarnosti. Ob neregularnem pritisku plina so kaverjske naprave trpele zaradi nenadnih izpuhov gorilnega plina. Novi avtomat torej tudi varuje naprave in hkrati razbremeni delavce, ki nadzirajo delo kaverjev. Novi avtomat, ki dela na hidravlični osnovi, se je vsakekor bolje izkazal, kakor avtomati drugih sistemov, ki jih je že nekaj v železarni. Seveda pa z enim takim avtomatom še ni opravljen in jih bo železarna potrebovala še lepo število za reguliranje dovoda plina in zraka k raznim pečem in gorilnim napravam.

Železarna porabi letno 200.000 ton premoga in 130.000 ton koksa in ni vseeno, ali se to drago kurivo racionalno izkorišča ali ne. Danes je poraba goriva po večini še odvisna od ljudi, ki nadzirajo kurilne naprave, vendar je tudi povzročalo druge nevarnosti. Če se n. pr. kurilnik napravi dovaja preveč plina, se ta ne izkoristi v celoti, če pa se dovaja preveč zraka, gre toplota brez potrebe v dimnik. Zato je moderna tehnika uvedla avtomatično reguliranje. Samo oba jeseniška plavža dajeta na uro 63.000 m³ plina, s katerim kurijo plinaste peči. Kaverje, žarilne peči, kotle v kotlarni itd. Čeprav imajo danes plavžarskega plina še nekaj odveč, bo prišlo varčevanje s tem plinom tehtno v postev že letos, ko se bo povečala poraba plina. Vsak prihranek plavžarskega plina pa bo prinesel manjšo porabo premoga. Avtomatično reguliranje je potrebno tudi pri martinovkah v železarni in pri zagrevnih pečeh v valjarnah.

Domača izdelava avtomatov brez dvoma pripomoga k ublažitju toplotnega gospodarstva v naših podjetjih. Podjetje KEM se zdaj v sporazumu z gospodarskim svetom Ogranskega ljudskega odbora pogaja zaradi odkupa tehnične dokumentacije, da bo lahko začelo redno in serijsko izdelovati avtomatične regulatorje za razne potrebe tako za reguliranje pritiska plinov, za pravilno mešanje plinov in za kollektivno reguliranje potrošnje goriva. Z domačo proizvodnjo teh avtomatov bomo omogočili postopno opremo naše industrije s takimi napravami moderne tehnike, hkrati pa tudi precejšen prihranek deviz, ki bi jih sicer morali potrošiti za uvoz takih avtomatov.

F. S.

Avtomat, izdelan v Lescah, ki je postavljen v jeseniški železarni, da regulira pretok plavžarskega plina do kaverjev

IVAN KAMNIKAR - MATIČEK

Kdorkoli je bil med slovenskimi partizani, je gotovo slišal tudi o partizanu Matičku. Soborci se ga spominjajo kot dobrega tovariša, zanesljivega borca in vedrega veseljaka. Zdaj je mrtev. V skopem stavku je vsa ironija: sredi boja preretetan od krogele je ostal živ, v postelji pa je podlegel zavratni bolezni. Vesti sprva niti nismo verjeli, saj je bil še pred kratkim ves v delu, kot je bil v delu vse svoje življenje. Njegov življenjski je skromen, pa vendar buren: Pred vojno je bil delavec. Leta 1941 je bil med prvimi borci za svobodo. Kot borec in mitraljezec je bil v krmskem odvodu in Serčerjevem bataljonu, vodnik in komandir, nato v Serčerjevi brigadi in komandant bataljona v VIII. slovenski brigadi. Za hrabrost in zasluge je bil odlikovan s partizansko zvezdo III. Reda, z Redom hrabrosti, z Redom za sluge za narod II. in Ordenom bratstva in edinstva druge stopnje. Bil je tudi nosilec spomenice iz leta 1941. Po osvoboditvi je bil ves čas aktiven član Zveze borcev, Strelske družine in Društva rezerv. oficerjev na Jec. Izguba bo najbolj občutila njegova družina in prijatelji, ki bomo pokojnika ohranili v trajnem spominu.

Velik uspeh jugoslovanske lovske razstave v Beogradu

Dnevno jo obišče okrog 3000 ljudi

V pritličnih prostorih novega poslopja »Jugoslovanske knjige« je bila 30. decembra odprta jugoslovanska lovska razstava.

Jugoslovanski lovci so želi velik uspeh na lanski mednarodni lovski razstavi v Düsseldorfu. Njihove trofeje so tamkaj dobile največje priznanje najuglednejših svetovnih strokovnjakov. Podelili so jim 77 zlatih medalj, 6 srebrnih ščitov, 116 srebrnih medalj in 109 bronastih medalj. Takšnega uspeha ni dosegla še nobena država, ki je razstavljala. Jugoslavija je dosegla častno prvo mesto. Vrh tega je jelenje rogovje, ki so ga proglasili za prvaka sveta, tudi trofeja jugoslovanskega lovca. Na to trofejo je sedaj ponosno več kot 100.000 jugoslovanskih lovcov.

Devizni tečaji 31. XII. 1954

Na rednem sestanku so bili zaključki po naslednjih tečajih:
Lizaj - 3.600,- - 328,57.
DM - 29.000,- - 306,-

Opomba: Številke pomenijo 1. tečaj v Ljubljani, 2. tečaj v Zagrebu, 3. srednji tečaj v FLRJ, 4. azlo v %.
Situacija: Tečajji so se formirali na Dnev. obratunskem mestu Beograd, vendar so bili zaključki prav mahni. V Ljubljani ni bilo zaključka, po vpraševanju po vseh devizah pa še vedno narašča.

Trgovinska pogajanja s ČSR

Gospodarska delegacija češko-slovaške vlade bo prispela sredi januarja v Beograd, kjer bo z jugoslovanskimi predstavniki obravnavala sklenitev trgovinskega in plačilnega sporazuma med obema deželama.

V Beogradu so se že začela trgovinska pogajanja z Madžarsko. Konec januarja in v februarju pa se bodo začela trgovinska pogajanja z Romunijo, Poljsko in Bolgarijo.

Na evropskem Zahodu je dokaj razširjena tale slika o Jugoslaviji in njeni politiki: prvič, Jugoslavija je stala do leta 1948 politično in idejno na stališču stalinističnega sovjetskega sistema; drugič, šele s sovjetskim pritiskom leta 1948 in v naslednjih letih je bila potisnjena na pot boja proti birokratizmu in obrambe demokratizma, ker je bil to edini način, da bi si ustvarila idejno in politično podlago za odpor proti temu pritisku, in tretjič, ker je ubrala to pot, se vendarle mora hitreje ali počasneje gibati v smeri klasičnih oblik zahodne meščanske demokracije.

Ta slika pa je napačna, neustvarna. Vse tri domneve v glavnem ne ustrezajo stvarnosti.

Ta slika predvsem postavlja vrstni red dogodkov na glavo, ker spor pravzaprav ni bil vzrok, marveč posledica različnih težav v razvoju jugoslovanskega in sovjetskega notranjega sistema. Prav različne težnje v razvoju sistema kot takšnega in s tem povezane razlike v zunanje-političnih težnjah so prišle do izraza v stikih med obema deželama, ne pa nasprotno. Seveda so stiki, kakršni so nastali potem med obema deželama, obratno vplivali v smislu krepitve notranjepolitičnih težav, značilnih za novo Jugoslavijo. Notranje in zunanje-politični vidiki tega vprašanja so torej nerazdeljiva celota. Vsek, kdor bi skušal pojasniti specifični notranji razvoj Jugoslavije izključno kot sad zunanje-političnega spora, bi bil daleč od resnice in zato si nikakor ne bi mogel pojasniti niti bistva notranjega razvoja Jugoslavije po letu 1948.

I. Poti graditve socializma

OSNOVNO VPRAŠANJE SODOBNE SOCIALISTIČNE PRAKSE

Znaga revolucije je postavila socialistične sile v Jugoslaviji pred kardinalno vprašanje sodobne socialistične prakse. Vpra-

šanje se glasi: kako upravljati proizvajalna sredstva, ki so bila s političnim dejanjem, to se pravi z revolucijo ali po evoliucijski poti nacionalizirana, oziroma, ki so postala družbena lastnina; kaj naj bo v pogojih podružbljenih proizvajalnih sredstev gibalna sila zavestne dejavnosti ljudi za razvijanje proizvajalnih sil — in dosledno temu, kakšen

bodi politični sistem prehodne dobe iz kapitalizma v socializem, da bodo zagotovljeni čim ugodnejši pogoji za razvijanje te dejavnosti?

Teoretično in načelno so vsa ta vprašanja že zdavnaj urejena. Nanje je načelno in jasno odgovoril že Karl Marx. Toda vprašanje konkretnih političnih oblik za praktično uveljavljanje politično in idejno jasnih načel in perspektiv je neprimerno manj jasno. Marx sam v tem oziru ni prišel in tudi ni mogel priti do določenih tez, očitno pa se tudi ni hotel spuščati v takšen posel, ki je pripadal praksi bodočih rodov. V začetku je očitno menil, da je državni stroj glavni instrument, s katerim naj proletariati izpolni svojo zgodovinsko socialistično vlogo in s tem seveda zamenja stari stroj z novim. Pozneje v svojem Osemnajstem brumairu in po Pariški komuni, ko je slutil nevarnost birokratizma, je zelo rezerviran nasproti vsakemu samostojnemu centraliziranemu državnemu stroju in meni, da ga mora zamenjati »proletariati, organiziran kot država«. Marx razglasa Pariško komuno oziroma narodno skupnost takšnih samopravnih komun za »stiso, naposled najdeno politično obliko, v kateri se lahko izvrši osvoboditev delac.

VIRI BIROKRATIZMA

V ruski revoluciji se je pod pritiskom stihije zaočevali vzlic Leninovemu prizadevanju, da bi obrazil razvoj v nasprotno smer, za Stalina uveljavilo načelo, da je centraliziran državni stroj najvažnejša organizacijska oblika gibanja v socializem. To obliko je Stalin kratko malo istovetil z voljo in zavestjo delavskega razreda, Marxovo in Leninovo svarilo pred nevarnostjo birokratizma pa je omejil samo na nevarnost pred nekaterimi lastnostmi uradništva, sklanjšične, počasnosti, brezdušnosti in nečloveškega ravnanja upravnega aparata. Tako je Stalin zamagil birokratizem kot družbeno-gospodarski pojav.

Jugoslovanski socializem pa odklanja naziranje, da nastane z upostavitvijo državnega stroja, ki centralizirano upravlja vsa proizvajalna sredstva dežele, v glavnem konec slehernega samostojnega stihijskega delovanja gospodarskih sil v družbenem življenju.

Po stalinističnih nazorih je država vtelesna vsemožna zavest, ki lahko v podrobnostih določa gibanje gospodarskih sil. Državni plan in sistem centralizirane administrativnega upravljanja gospodarstva sta razglašena

na za praktično izključno afirmacijo človeške zavesti v urejanju družbenih odnosov, ki se jim morajo slepo podrediti vse druge njene manifestacije na tem področju. Instrumenti tega mehanizma so v glavnem sledeči: popolna direktiva najvišjega organa nasproti nižjim instancam, le-teh pa nasproti posamezniku, kontrola višjih nad nižjimi, preverjanje izpolnitve in kazni za neizpolnitev. Piramida je torej postavljena na glavo. Njeno izhodišče ni osnovno socialistično načelo, to se pravi osvoboditev dela, osvoboditev ustvarjane volje človeka, ki dela na družbenih proizvajalnih sredstvih, to se pravi individualna, materialna, moralna korist, s tem da se potem z višjimi družbenimi instrumenti regulira, kontrolira in usmerja ta osnovna človeška dejavnost in v njej nastajajoči odnosi. Nasprotno, ta piramida spremeni vsakega posameznega človeka in vsak posamezni delovni kolektiv v slepe izvrševalce skrivnostnih, širokim množicam največkrat v bistvu neznanih, tehnokratskih načrtov.

Takšen sistem je seveda izključno odvisen od boljše ali slabšega poslovanja aparata. Zato je Stalin upostavil specifični sistem gospodarskega izpolnjevanja tega aparata. Aparat je

cinu, so opozorili kadilce, naj ne prižigajo vžgalic, da ne bi nastal požar. Po odhodu vlaka iz Džurina pa je eden izmed fanotov zahteval od tovarišice vžgalice, češ da bo poskusil, ali bencin gori. Brž ko je vrgel gorečo vžgalico na tla, se je bencin seveda vnel. V vagonu je nastala panika, potniki so razbili okna in v gorečih oblekah poskakali iz vagona. Najbolj so goreli čevlji, prepojeni z bencinom. Sprevodniku se je treba zahvaliti, da so vlak takoj ustavili, panika pa se je nadaljevala. Sele ko so prihiteli na pomoč potniki iz ostalih vagonov, so požar pogasili in poškodovane potnike odnesli iz vagona.

Iz Beograda so takoj poslali štiri rešilne avtomobile. Nekaj opečenih potnikov pa sta sprejela že prej dva slučajno mimo vozeča kamiona. Število opečenih potnikov še ni natanko ugotovljeno. Mnogi manj opečeni so namreč sami odšli domov. Hudim opeklinam pa je sinoči podlegla Jelena Kojić iz Beograda.

Sestanek jugoslovanskih in avstrijskih železniških strokovnjakov

Beograd, 3. januarja
Od 4. do 14. januarja bo na Dunaju sestanek jugoslovanskih in avstrijskih železniških strokovnjakov, na katerem bodo obravnavali vprašanje, kako izboljšati železniški promet in omogočiti cenejši prevoz blaga med Jugoslavijo in Avstrijo ter druga gospodarska vprašanja obeh dežel. Načelna soglasnost o teh vprašanjih je bila dosežena na jugoslovansko-avstrijski železniški konferenci, ki je bila lani decembra na Dunaju.

Nova dravska konvencija bo začela veljati 15. januarja

Avstrijski in jugoslovanski predstavniki so se sporazumeli, da bo dravska konvencija začela veljati letos 15. januarja. To konvencijo sta ratificirali obe državi. Do tega dne bosta Jugoslavija in Avstrija imenovali člame mešane komisije, ki bodo skrbeli za vzdrževanje vodnega režima na Dravi na podlagi sporazuma sklenjenega maja 1954 v Zenevi. (Jugopress)

Ustanovitev Združenja barvaste metalurgije FLRJ

Proizvajalci in predelovalci bakra, svina, cinka, aluminija in redkih kovin FLRJ so sklenili ustanoviti v okviru Zveze industrijske zbornice svoje združenje, ki o vsklahevalo delo in reševalo bistvene probleme barvaste metalurgije. Inicijativni odbor bo pripravil ustanovni občni zbor združenja do konca januarja

Ustanovitev združenja je bila nujno potrebna, ker doslej ni bilo zadostnega sodelovanja med posameznimi podjetji, ker so bila podjetja prisiljena mnoge probleme urejati sama, in tretjič ker se je pokazala potreba po močnejši organizaciji, ki bi tolačila stališče in mnenje barvaste metalurgije pred pristojnimi organi.

Edvard Kardelj SOCIALISTIČNA DEMOKRACIJA

* Predavanje, ki ga je imel Edvard Kardelj v Oslu pred aktivom Delavske stranke Norveške med svojim obiskom na Norveškem.

KOČA POPOVIĆ O POLITIČNIH SADOVIH OBISKA V INDIJI

Sporazumno sprejeta načela o odnosih med Jugoslavijo in Indijo je moč uporabiti tudi širje za omiljenje svetovne napetosti in ureditev perečih vprašanj

Kalkuta, 3. jan. (Tanjug). — Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović se je danes sestel s indijskimi in tujimi novinarji in jim odgovoril na mnogo vprašanj. Skraja je dal naslednjo izjavo: »Po izčrpnih in zelo preciznih skupnih izjavi predsednika indijske vlade Džavaaharlala Nehruja in predsednika republike Josipa Broza-Tita, ne vidim potrebe, da bi dal na tej tiskovni konferenci obširnejšo izjavo o sadovih obiska našega predsednika v Indiji. Pač pa bi rad dodal samo nekaj besed.

Predvsem bi rad tudi zdaj, tik pred našim odhodom v prijateljsko Burmo, izrekel razen našega običajnega pričevanja velikanskih uspehov, doseženih v graditvi in ustvarjanju blaginje v Indiji v zadnjih šestih letih, odkritostno zahvalovalno predsednika Tita in vse delegacije za izredno prisrčno sprejem, ki nam ga je povsod privedlo vse indijsko prebivalstvo, vsi predstavniki oblasti, vsi politični in drugi javni delavci. Mirno lahko rečem, da je prisrčnost sprejema presegla vsa naša pričakovanja. Zlasti bi rad poudaril razgovore predsednika Tita z indijskim ministrom za zunanje zadeve Nehrujem, ki je nedvomno ena največjih osebnosti naših dni.

Glavni vzrok tako množično in spontanih simpatij je nedvomno v zavesti, da smo se mi in oni vztrajno borili za svojo neodvisnost, in v veliki podobnosti indijskih in naših pogledov na osnovna mednarodna in mnoga družbena vprašanja. Sedanji neposredni stiki in živa beseda so močno potrdili podobnost gledišč in čustev, to pa je prišlo do izraza v teh prisrčnih manifestacijah simpatij in prijateljstva.

Istovetnost mnenj o svetovnih vprašanjih

Nadalje menim, da je istovetnost mnenj o splošnih in skupnih problemih, ugotovljena in precizirana v skupni izjavi z dne 22. decembra, izredno važna, da daleč presega okvirje stikov in sodelovanja med našima dvema deželama. Morda je ta pomen tem večji, ker ta podobnost gledišč ni posledica predhodne izmenjave mnenj ali medsebojnega vpliva, marveč sad samostojne

analize in presoje glavnih svetovnih problemov in poti k njihovi ureditvi. Zdi se mi, da ta moment samo potrjuje in poudarja objektivnost naših skupnih mnenj in zaključkov. Takšno ugotovitev lahko seveda samo navda naše nazore z novo silo in okrepi naše prepričanje o njihovi pravilnosti. Hkrati pa kaže še nekaj drugega. Takšna skupna, samostojno dosežena gledišča so zrcalo enotne celote sedanjega sveta, enotne splošne želje po miru in splošne obsodbe vojne, enotne potrebe po iskanju skupnih ureditev še neurejenih mednarodnih vprašanj z dogovori in sodelovanjem. Postalo je očitno, da ne gre za koncepcije, sloneče na nekakšnih posebnih azijskih ali ozko jugoslovanskih razmerah. S tem je postalo nemogoče, da bi tem nazorom pripisali hodi politično osamljenost bodi »nevtiralizem«, bodi značaj »trete sile«. Zato je v skupni izjavi izraženo prepričanje, da bo moč sporazumno sprejeta načela gledišč uporabiti tudi širje, kar bi vsakakor pomenilo velik prispevek k zmanjšanju svetovne napetosti in ureditvi še neurejenih vprašanj.

Ker je sama skupna izjava kot izraz jasno določene skupne volje in nazorov prispevek k splošni pomiritvi, smo prepričani, da jo bodo pozdravili in sprejeli vsi ljudje, vneti za mir in miroljubno sodelovanje.

Preden zaključim, smatram za svojo dolžnost izreči priznanje politični zrelosti in objektivnosti indijskega tiska in indijskih novinarjev, ki so storili po mojem mnenju vse — in sicer uspešno — da so indijskemu in svetovne-

mu mnenju pravilno prikazali cilje in smisel indijsko-jugoslovanskega prijateljstva.

Vse več kakor samo pakt z Indijo

Ko je Koča Popović v angleščini prebral to svojo izjavo, je odgovorjal nad 50 zbranim domačim in tujim novinarjem na mnoga vprašanja o Jugoslaviji, o stikih med Indijo in Jugoslavijo ter nekaterih evropskih in azijskih problemih. Eno prvih vprašanj se je nanašalo na pomen indijsko-jugoslovanskih razgovorov in na možnost, da bi glede na popolno soglasje med obema vladama o mednarodnih vprašanjih sklenili nekakšen indijsko-jugoslovanski pakt.

»Takšne eventualnosti,« je rekel Koča Popović, »nismo upoštevali. Zdi se mi pa, da smo dosegli vsebinsko mnogo bogatejši in močnejši sporazum, kakor so mnoge formalne pogodbe.«

V odgovoru na drugo vprašanje o stikih med Indijo in Jugoslavijo je Koča Popović izrazil prepričanje, da bomo v bližnji in daljni prihodnosti s skupnimi napori našli pota k popolnejšemu in boljše izkoriščanju vseh možnosti za večjo trgovinsko menjavo med obema deželama.

SEDANJA INDIJA

na poti iz stoletne zaostalosti k napredku

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

Po zahodni Indiji, januarja

Bombay, Delhi, Sonapat, Nangal, Simla, Candigar, Gvalior, Agra, Laknov, Benares, Kalkuta. To je dolga pot — sto in sto kilometrov.

Kaj smo videli?

Vozil smo se skozi nasečja in mimo kolib, zgrajenih iz šlovice, videli smo tudi kolibe iz trsa in bičevja z dvema, tremi razpetimi krepimi namesto strehe. Zelo pogosto smo srečavali tudi ljudi brez sleherne strehe nad glavo, kako se grejejo okrog ognjev ob cesti. Srečavali smo moške, ženske in otroke, obložene tako siromašno, da more spričo te revščine zadrti se tako trdo srce. Gledali smo ženske pri delu, na cesti, kako z rokami polnijo plitve košare s prstjo in jo nosijo drugam. Skrajno nizka delovna storilnost.

O revščini in gospodarski zaostalosti Indije smo vedeli mnogo že pred prihodom v to deželo. Za-

ostalost in revščina, ki smo ju spoznali, nista bistveno spremenili naše predstave o njih. In vendar, neposredni stik z indijsko stvarnostjo je v marsičem spremenil tudi našo splošno sodbo o Indiji. Že pred prihodom v to deželo smo vedeli za njene napore, da bi se izmotala iz zaostalosti. Tisto, kar smo videli, pa nas je prijetno presenetilo. Prišli smo do sklepa, da žrtvuje Indija mnogo večje napore in da je že dosegla mnogo večje uspehe, kakor je to znano svetu.

V splošno sliko sedanje indijske vasi ne sodita samo revščina in zaostalost, marveč tudi prekopi za umetno namakanje, ki jih gradi v mnogih delih Indije, kakor tudi mnogi daljnovidni široki prodeži. Ko smo iz vlak ali avtomobila gledali indijske kraje, niso vzbujale naše pozornosti samo preproste vodne črpalke, koleca, ki jih poganjajo voli ali velbdobi, marveč zelo pogosto tudi betonski stebri daljnovidov, zgrajeni, so-deč po vsem, šele nedavno. Prevozili smo na stotine kilometrov. Ceste so bile v glavnem zelo dobre. In še nekaj, videli smo, da ceste pridno popravljajo, da jih razširjajo in asfaltirajo, da grade tudi nove.

Vozili smo se mimo širokih in ozkih prekopov za umetno namakanje. Videli smo nove hiše, zgrajene poleg kolib iz blata ali poleg šotorov, narejenih iz obledelih cunj.

Ta splošni napredek, tako očiten, povezan s takimi velikanskimi načrti, kakor je Bakra Nangal, s takšno moderno tovarno,

kakor je tovarna v Gvalioru, ki je začela pred tremi leti izdelovati precizne stroje, povezan s tako bogato opremljenimi znanstvenimi inštituti, kakor sta atomski v Delhiju in farmacevtski v Laknovu, nedvomno dokazuje, da sloni vsa notranja usmeritev sedanje Indije na solidnih in zdravih temeljih.

Jože Smole

Z VSEH STRANI SVETA

ZAHODNA NEMCIJA NEZAELENA IZJAVA

London, 3. jan. (Tanjug). Voda zahodnonemške diplomateke misije v Londonu Oskar Schlitter je bil odpoklican v Bonn zaradi izjave njegove žene, ki je pred osebem zahodnonemške misije dejala, da imata ona in njen mož občutek, da živita v Londonu v sovražni sredini. Kancler Adenauer je danes izjavil, da je načelnik personalnega oddelka zahodnonemškega zunanega ministrstva Joseph Lörns odpotoval v London, da bi raziskal vso zadevo.

VELIKA BRITANIJA NOVOLETNA STAVKA V AVTOMOBILSKI INDUSTRIJI

London, 3. jan. (Tanjug). Kakih 11.000 delavcev, zaposlenih v tovarnah avtomobilov v Coventryju, ki stakajo od 30. decembra, je danes na množičnem zborovanju sklenilo, da se bodo jutri vrnil na delo. Delavci so začeli stavkati iz protesta proti razlikovalnim ukrepom avtomobilskih tovarn.

AVSTRILIJA SOVJETSKI ČASTNIK IZGINIL

Dunaj, 3. jan. (AFP). Dunajsko časopisje poroča, da že od 1. januarja pogrešajo podpolkovnika sovjetske vojske Baplova. Podpolkovnik je zavzemal važno mesto v direkciji podjetja USIA. (Nekdanja nemška podjetja v Avstriji, ki so jih prevzele sovjetske oblasti).

Spričo izjave o potrebi, da bi se pogajali in uredili daljnovo-vzhodne probleme, se je predstavnik Foreign Officea strinjal z mnenjem, da je bila ženevska konferenca koristna. Poudaril pa je, da je bila sklicana zaradi specifičnih problemov in da je bil o enem izmed njih dosežen sporazum. »Ni verjetno,« je rekel, »da bi se mogla tako zelo posrečiti konferenca, na kateri bi na splošno razpravljali o problemih Daljnega vzhoda. Politika angleške vlade je v zmanjšanju napetosti na Daljnem vzhodu. Brž ko se bodo vsi zainteresirani strinjali s tem, da je specifično vprašanje dozorelo za nadaljnje razprave, bi lahko bila konferenca spet koristna.«

»Manchester Guardian« je tej zvezi opozarjal na razliko v glediščih zahodnih držav. »Važno je,« ugotavlja ta časnik, »da je ameriški minister za zunanje zadeve Dulles v svojem pregledu mednarodnih uspehov v minulemu letu postavil ženevsko konferenco na stran dolgov. Angleška in francoska vlada se gotovo ne bosta strinjali z Molotovom in Cu En Lajem v tem, da bi postavili ženevske sporazume na pozitivno stran.«

To je, kakor piše »Manchester Guardian«, samo eden izmed primerov velikih razlik v daljnovo-vzhodni politiki, ki so ostale med ZDA in njihovimi evropskimi zavezniki. To nudi po mnenju tega časnika vzhodnim deželam precej možnosti, da povzročajo vznemirjanje v okviru zahodne zveze. Časnik potem poudarja, da bi bilo zelo težko doseči sporazum s pogajanjimi o kateremkoli važnejšem daljnovo-vzhodnem problemu, dokler ZDA ne bodo spreminile svojega stališča glede pripoznanja vlade LR Kitajske in njene vključitve v OZN.

D. Blagojević

EGIPT POMILOSTITEV NA SMRT OBDOJENIH »MUSLIMANSKIH BRATOV«

Kairo, 3. jan. (AFP). Revolucionarni svet je spremenil v dosmrtno jedo vse smrtne obsodbe, ki so jih zadnje dni izrekli vojnaka sodišča proti pripadnikom organizacije »Muslimanskih bratov«, hkrati pa je potrdil vsi ostale obsodbe.

INCIDENT V SUEŠKEM PREKOPU

Ismailija, 3. jan. (Reuters). Iz Sueškega prekopa je odplula prva izmed 20 ladij, ki so se tam ustavile, odkar se je porušil železniški most čez prekop. Most se je porušil pred štiri dni, ko je zadelo v njem liberijska petrolejska ladja »World peace«. Del mostu se je zrušil nanjo in jo tudi ladja zadelala prehod skozi prekop.

VIETMINH FRANCOZI KRŠIJO PREMIRJE

Hongkong, 3. jan. (AFP). Delegacija sovrenokorejskega poveljstva v mešani komisiji za premirje je objavila, da oborožene sile Francoske unije nenehno vdirajo v teritorialno vodo in zračni prostor Vietnamha. Opozorila je francosko poveljstvo, da bo v celoti odgovorno, če se bodo takšne kršitve dolobč sporazuma o premirju ponovile.

Likvidacija premoženja ameriških državljanov v Jugoslaviji

Beograd, 3. jan. (Tanjug). V Državnem tajnistvu za zunanje zadeve so objavili, da je ameriška misija za premoženje ameriških državljanov v Jugoslaviji 1. januarja t. l. zaključila svoje delo. Načelnik misije g. Umberto Aiello je odpotoval iz Jugoslavije že konec novembra, ker se je delo bližalo koncu, njegov namestnik g. Danie Hanley pa je odpotoval 27. decembra lani, ko je v redu prejel vse odgovore od pristojnih jugoslovanskih oblasti.

Ameriška misija je poslovala v Jugoslaviji v smislu »Spomenice o soglasju« z dne 12. februarja 1951. Naša vlada in vlada ZDA sta se tedaj sporazumeli, da bo imela ameriška komisija za mednarodne terjatve v Washingtonu pri takajšnjem američkem veleposlanstvu posebnega predstavnika za ameriško premoženje v Jugoslaviji. Ta je bil v neposrednih stikih z delegatom naše vlade in z našimi oblastmi v kra-

jih, kjer je bilo premoženje ameriških državljanov.

Ce bo nastala potreba za nadaljnja obvestila, bo to opravljeno, kot je rečeno v današnjem komunikju, prek pravnega sveta Državnega tajnistva za zunanje zadeve.

Atentat na panamskega predsednika

Panama, 3. jan. (AP-Reuters). — Predsednik republike José Antonio Remon je bil sinoči ranjen. Nenačni atentatorji so streljali nanj in na njegovo spremstvo z avtomatičnim orožjem. Pri tem je bil neki član njegovega spremstva pri priči ubit, 9 ljudi pa je bilo ranjenih. Atentatorjem se je posrečilo pobegniti. Atentat na predsednika Remona je bil izvršen v hipu, ko je odhajal sprejema, ki je bil prirejen na dir-

kališču ob koncu novoletnih dirk.

Ponoči je tudi Remon podlegel poškodbam.

Panama, 3. jan. (AFP). Nekdanji panamski predsednik Arnulfo Arias je bil aretiran na svojem posestvu Bocetta, oddaljenem kakih 450 km od glavnega mesta Panama. Narodna garda je prišla več sumljivih ljudi, med njimi tudi nekdanjega poslanca Diojenesa de Rosa.

V JUGOSLOVANSKI PRAKSI*

rist. Zlasti v teh pogojih, prav v pogojih podružbljenosti proizvodnih sredstev, lahko pride najbolj do izraza že zdavnaj znana izkušnja človeštva, da kakovost individualnega delovnega ustvarjanja, bodi duhovnega bodi fizičnega, ne moremo doseči samo z intervencijo od zunaj, s kontrolo in inspekcijo, marveč predvsem in v glavnem s kakovostjo ustvarjalca samega, s kakovostjo in močjo njegove ustvarjalne volje. To individualno voljo mora socialistična družba prvič sprostiti, drugič zagotoviti njeno stalno družbeno in strokovno izobrazbo in tretjič, postaviti jo na individualno in kolektivno, gospodarsko in moralno korist in izpodbujati njeno uresničevanje. Usmernjoča in kontrolna funkcija višjih družbenih organov je torej lahko pozitivna in ustvarjalna samo, če je v skladu s to elementarno težnjo, bolje rečeno, če je predvsem usmerjena na zagotovitve pogojev, da bi lahko takšna težnja prišla kar najbolj do izraza.

Centralistični državni sistemi, na podlagi podružbljenosti proizvodnih sredstev, imajo lahko samo v določenih pogojih in za določen čas napredno vlogo in uživajo podporo množic, to se pravi, dokler je njihova vloga usmerjena na odpravo starih od-

nosov izkoriščanja in ustvarjanje elementarnih, materialnih in političnih pogojev za razvoj novih socialističnih odnosov. Brž ko pa postanejo sami sebi cilj, to se pravi brž ko se začne proces njihove stagnacije, morajo neogibno sčasoma privedi do gospodarskih in političnih protislovij med upravnim strojem, ki se mora birokritizirati — ker je v njegovih rokah monopol gospodarskega upravljanja in ker izvira iz tega monopolpa tudi težnja, da postane posamezni delovni človek brezposeln in nemočno sredstvo tega državnega monopola — in odporu — zavestnim in podzavestnim — človeka, ki v takšnem sistemu ni več zainteresiran za tem, da bi ustvarjal več kakor je primoran.

Posledice takšnega sistema so gospodarske in politične. Gospodarsko so izražene v večjem ali manjšem zaviranju naraščanja delovne storilnosti in pomanjkanju stihijskega pritiska od spodaj na razvijanje proizvodjalnih sil. Tudi ta sistem torej — kakor vsak monopolizem — poraja težnjo po stagnaciji, po gnitju proizvodjalnih sil. Takšno stanje seveda zahteva tudi ustrezni politični sistem kontrole in pritiska, ki sloni na političnem despotizmu in na vzdušju splošnega nezaupanja.

RAZLIČNOST POGOJEV ZA RAZVOJ SOCIALIZMA V NERAZVITIH DEŽELAH

Zahodnoevropski socializem ubira drugo pot. Usmeril se je na to, da prek mehanizma klasične meščanske demokracije postopoma, evoliucijsko krepki politične in gospodarske pozicije delavskega razreda oziroma socializma. Koliko je ta ali ona konkretna politika te ali one vrste res realen korak v socializem; o tem lahko seveda v vsakem posameznem primeru razpravljamo. Vzelo v celoti pa vendarle ne more biti dvoma, da je za celo vrsto dežel evoliucijski proces v socializem prek političnega mehanizma klasične evropske meščanske demokracije ne le možen, marveč da že postaja tudi realno dejstvo.

Pri tem pa ne smemo pozabiti na dva momenta.

Predvsem, takšni procesi so v naših časih možni v glavnem v zelo razvitih deželah, ki so se prej pojavile na zgodovinskem torišču kapitalizma in dosegle specifične gospodarske privilegije, z njimi pa tudi gospodarsko moč in z njo ustrezni visok življenjski standard, kar omili notranja družbena protislovja. V takšnih razmerah je demokratična tradicija res lahko v določene-

nem smislu regulator družbenih protislovij v smeri postopne krepitve socialističnih elementov. V zaostalih deželah, ki so malone zmeraj tudi brez globlje demokratske tradicije, pač pa imajo bolj zaostrena notranja protislovja, se razvijejo procesi te vrste neprimerno težje, v mnogih primerih pa so celo povsem nemogoči. Predvsem spričo velikanske sodobne mednarodne koncentracije kapitala in čedalje večjega prepada med razvitimi in nerazvitimi deželami nobena zaostala dežela ne more računati s tem, da se bo dvignila v svoj razvoju po klasičnih potih kapitalističnega razvoja. Socialistična gibanja v nerazvitih deželah torej ne zadevajo samo na vprašanje metod osvoboditve dela, marveč predvsem na vprašanja poti in metod osvoboditve dežel iz zaostalosti, ter gospodarske in politične odvisnosti, kar naj jih šele usposobi za socializem.

Razen tega ostane — ne glede na razvitost ali nerazvitost te ali one dežele — dejstvo, da vsaka skrajna zaostritve notranjih protislovij, do katere pride v specifičnih razmerah objektivne gospodarske in politične brezizidnosti kakakega sistema, nespособnega za kompromise in koncesije delavskemu gibanju, samo po se-

bi onemogoča mirno demokratično izgladitev protislovij. Ta zaostritve neogibno privede do revolucionarnih spopadov. Takšen je bil tudi položaj v stari Jugoslaviji. Trditi, da revolucionarna pot delavskega gibanja v takšnih razmerah ne more biti izhodišče socialističnega razvoja oziroma vztrajati na klasičnih meščansko-demokratičnih oblikah kot edinem možnem političnem okviru razvoja v socializem, pomeni ustvarjati dogmo, ki ni nič manj škodljiva od nasprotne dogme, ki — denimo — vsem deželam vsiljuje pot Oktobrske revolucije. Konec koncev so socialistične revolucije v več deželah že nastale, s tem je njihova zgodovinska neogibnost v določenih pogojih dovolj jasno dokazana. Znakati to dejstvo je zdaj enako nepravilno in smešno, kakor še nadalje razpravljati o možnosti postopne socialistične evolucije prek oblik klasične demokracije, ker je takšna evolucija že postala zgodovinsko dejstvo več dežel. Po mojem mnenju sta bodi prva bodi druga dogma, zdaj velika ovira na poti k uresničenju kategoričnega imperativa sodobnega mednarodnega socializma: da najde pot k svoji organski notranji enotnosti; ne enotnosti v smislu ideološke in akcijske uniformiranosti, na pr. kominformi-

stičnega tipa, marveč v smislu konstruktivnega demokratičnega sodelovanja, ki bo lahko povežalo posamezne mednarodne socialistične struje na splošni poti gibanja v socializem. Enotnost te vrste in konstruktivna kritična izmenjava izkušenj lahko bistveno pripomoreta, da bo socialistično gibanje zmeraj živ čimtelj, ki bo lahko v svoji vseobsegnosti svojo akcijo zmeraj prilagodil konkretnim pogojem ter aktiviziral vse težnje in vse čimtelje, ki pospešujejo socialistični napredek človeštva.

To slednje postaja za sodobno zavestno socialistično misel glavno področje akcije. Mednarodni socializem ni več v fazi idejnih priprav. Idejno je v glavnem že dosegel zgodovinsko zmago. Zdaj stopa v zelo mnogih deželah v fazo, ko postaja predvsem stvar zelo široke množice milijonov ljudi, ki se čisto sami ne zavedajo, da stopajo v nove družbene odnose oziroma da jih upostavljajo. Tem važnejše je, da se zavestna, znanstvena socialistična misel, kakor tudi konkretno mednarodno sodelovanje socialističnih gibanj otreseata vseh dogem, ki ju zavirajo in jima otežkočajo, da bi se zares lahko s kar največjim uspehom naslonila na konkretne razmere v vsaki deželi, da bi se vključila v raznolike stihijske materialne procese, da bi jih po specifičnih razmerah te ali one dežele usmerjala v smislu socialistične

(Se nadaljuje)

Živahna dejavnost v naši zunanji trgovini

V zadnjih tednih minulega leta je prišlo do živahne dejavnosti v razvoju in utrjevanju naših gospodarskih stikov s tujino. Razvoj političnih dogodkov na mednarodnem tlorišču in čedalje večji politični ugled naše države na eni ter gospodarski razvoj, dosežen v naši državi na drugi strani, so omogočili, da je naša država postala čedalje bolj zanimiv partner v mednarodnih gospodarskih stikih.

DR. STANE PAVLIČ

hrodnih deželah z nalogo, da plašira konkretna naročila, potrebna burmanskemu gospodarstvu in sicer v skupni vrednosti devet milijonov funt sterlingov. Gospod U Tin je skupaj z burmanskimi strokovnjaki obiskal več naših važnejših industrijskih objektov, kot so tovarna vagonov, valjarna bakra, tovarna traktorjev itd. Razen teh pomembnih obiskov je prišlo decembra do mnogih, za našo državo zelo važnih gospodarskih pogajanj. Predvsem je treba omeniti dvojna pogajanja z delegacijo italijanske vlade, ki so bila v Beogradu. Znano je, da so bila s podpisom finančnega sporazuma o ureditvi medsebojnih terjatev z dne 18. decembra likvidirana vsa sporna vprašanja, kot so reparacije, nacionalizirano premoženje itd., skratka vprašanja, ki so v povojnem razdobju ovirala razširitev gospodarskih in dobrih sosednih stikov med obema državama sploh.

Vista pomembnih pogajanj in dogodkov je značilna za našo zunanjetrgovinsko dejavnost v zadnjih tednih.

Med najvažnejše dogodke gospodarsko političnega značaja je treba vsekakor uvrstiti obisk podpredsednika Zveznega izvršnega sveta tovariša Svetozara Vukmanovića v ZDA sredi novembra. Čeprav se je pri nas o tem obisku veliko pisalo, vendar njegovega pomena še niso dovolj poudarili. Ne gre samo za ureditev osrednjega vprašanja našega gospodarstva, to se pravi, uvoza potrebnih količin pšenice in zagotovitve potrebnih količin surovin — kar vse je bilo predmet razgovorov tovariša Vukmanovića v Washingtonu — marveč je poseben pomen tega obiska v tem, da je ob tej priložnosti med neposrednimi stiki najvišjih predstavnikov dveh dežel prišlo do koristne izmenjave gladišč, kar bo vsekakor prispevalo k utrditvi medsebojnih stikov med obema deželama. V tem tudi je pravi pomen tega obiska, razen konkretnih uspehov, kot je zagotovitev 850.000 ton pšenice, katero bodo ZDA v obliki gospodarske pomoči dale naši državi, da bi lahko s tem premagali hude posledice letošnje izredno slabe letine. Razen tega so se dogovorili, da bodo lahko kasneje nadaljevali pogajanja glede nadaljnjih količin pšenice, če bo to potrebno. Zagotovitev kakih 12.000 ton bombaža v vrednosti deset milijonov dolarjev pomeni drug konkreten rezultat tega obiska.

Obisk tovariša Vukmanovića v Veliki Britaniji in njegovi raz-

govori z vodilnimi predstavniki britanske vlade bodo prav tako koristili krepitvi prijateljskih stikov med obema deželama in obravnavanju gospodarskih vprašanj.

Konec novembra je prispel na obisk v Beograd član zahodnonemške vlade, minister za gospodarstvo prof. Erhardt. Tridnevno bivanje gospoda prof. Erhardta, ki je prispel v spremstvu visokih gospodarskih strokovnjakov Zahodne Nemčije, je bilo uporabljeno za obravnavanje vseh odprtih vprašanj, ki se tičejo obeh dežel. Upamo, da bo ta obisk pozitivno vplival na naša pogajanja o starih terjatvah, ki so bila začasno prekinjena, kajti prof. Erhardt je ob tej priložnosti izrecno poudaril, »da je napolnil čas, ko je treba odstraniti ta zadnji ostarek tragične minulosti. Koristi sodelovanja med obema deželama terjajo likvidacijo tega vprašanja«.

V začetku decembra je obiskal našo državo italijanski minister za zunanjo trgovino g. Martinelli. Obisk g. Martinellija pomeni prvi povojni obisk člana italijanske vlade v naši državi. Ni naključje, da je tako do obiska g. Erhardta kakor tudi do obiska g. Martinellija, predstavnikov dveh držav, s katerima nas veže toliko medsebojnih interesov, prišlo malone hkrati, in sicer prvi-krat po osvoboditvi. Kot prof. Erhardt tako je tudi g. Martinelli prispel skupaj z najpomembnejšimi funkcionarji italijanskega ministristva za zunanjo trgovino. Med tem obiskom niso bila samo izmenjana gladišča, temveč so bila precizirana tudi načela, po katerih se bosta ravnali gospodarski delegaciji obeh dežel, ki sta hkrati začeli delo.

Obisk burmanskega finančnega ministra g. U Tina v začetku decembra je bil poslovnega značaja. Gospod U Tin je vodil gospodarsko mislijo burmanske vlade, ki se je več mesecev mudila v za-

vanskega blaga režima liberaliziranega uvoza, ki ga uveljavlja nasproti deželam, včlanjenim v OEEC, kaže, da bo to tudi v prihodnje vplivalo na zmanjšanje blagovne izmenjave med obema deželama.

Po večletnih pogajanjih je bil dosežen konec decembra sporazum z nizozemsko vlado glede ureditve vprašanja nizozemskega nacionaliziranega premoženja. Nizozemska vlada je pokazala razumevanje za poseben položaj naše države, ki je nastal spričo gospodarske blokade, suše itd. in zato ni vztrajala na tem, da bi to vprašanje prej rešili. Na pogajanjih, ki so bila praktično, ne pa tudi formalno zaključena, je bil dosežen sporazum, da bomo začeli odplačevati odškodnino šele tri leta po podpisu sporazuma. Razen tega je nizozemska vlada izrazila pripravljenost, da del zneska na račun odškodnine uporabi za tehnično pomoč našemu kmetijstvu.

Konec decembra so bila zaključena v Beogradu pogajanja z Veliko Britanijo glede odgoditve naših povojnih finančnih obveznosti. S tem sporazumom je britanska vlada privolila, da se odplačevanje naših obveznosti razširi do 1961. Čeprav ta ureditev ne ustreza dočela našim možnostim, se pravi možnostim naše plačilne bilance, je vendarle treba poudariti razumevanje, ki ga je britanska vlada izpričala na teh pogajanjih.

Podoben sporazum je bil decembra dosežen, čeprav še ne podpisani, tudi z Belgijo. Belgijska vlada se je strinjala s tem, da se odplačevanje naših povojnih finančnih obveznosti razširi do 1961.

December je bil tudi značilen glede normalizacije gospodarskih stikov z vzhodnoevropskimi državami. Na predlog vlad teh dežel je prišlo že jeseni do sklenitve raznih kompenzacijskih sporazumov med našo zunanjetrgovinsko zbornico in ustreznimi organizacijami teh dežel. Oblika kompenzacijskih poslov ne more pomeniti normalizacije stikov, ker je nujno povezana z mnogimi upravnimi in tehničnimi ovirami. V želji, da bi prišlo do dejanske normalizacije stikov s temi deželami, je naša vlada sprejela njihov predlog, naj bi začeli uradna pogajanja za sklenitev rednih letnih trgovinskih in plačilnih sporazumov. S to nalogo je odpotovala naša delegacija sredi decembra, na čelu s tovarišem Mijalkom Todorovičem, v Moskvo, potem ko se je poprej v Beogradu mudila uradna sovjetska delegacija, ki je sklenila prvi kompenzacijski sporazum. Medtem je v Beograd prispela tudi madžarska vladna delegacija. Januarja bodo prispeli v našo državo delegacije CSR, Bolgarije in Romunije, konec januarja ali v začetku februarja pa tudi poljska delegacija.

S sklenitvijo teh sporazumov bo odpravljeno nenormalno stanje v naši zunanji trgovini, ko sta bili šest let dve tretjini naših meja zaprti za blagovno izmenjavo s sosednimi deželami, zavoljo česar smo morali določeno del blaga pošiljati samo na najbližji italijanski in avstrijski trg. Zaradi transportnih težav tega blaga ni bilo moč izvažati na bolj oddaljene trge.

Omeniti je treba tudi delo izraelske mešane komisije, ki se je mudila v Beogradu, in obisk indijske gospodarske misije.

Vsi ti najvažnejši dogodki na gospodarsko političnem tlorišču, do katerih je prišlo v nekaj tednih ob koncu minulega leta, pričajo o razvitosti in dinamičnosti naših gospodarskih stikov z drugimi deželami, kakor tudi o njihovem pomenu za ureditev naših gospodarskih problemov.

Naglega razvoja industrije, zlasti avtomobilske, si pač ne bi mogli misliti, da se ni vzporedno izpolnilo tudi izdelovanje gume. Samo na enem avtomobilu je kakih 800 delov narejenih iz raznih vrst gume. Na vsem svetu izdelujejo zdaj približno 40.000 različnejših gumenih predmetov. Naravne in sintetične gume izdelajo nad 3 milijone ton. V seznamu strateških surovin sodi guma v skupino najvažnejših.

Tropično drevo »hevea« je vir naravne gume ali kavčuka. Pas, kjer raste to drevo, se razprostira malone po vseh kontinentih in meri 3,5 milijona hektarjev. Lastnosti, mlečni sok hevee, je glavna surovina, iz katere pridobivajo surovo gumo.

Na OBRONKIH TJAN ŠANA

Na Tjan Šanu in v mnogih drugih krajih sveta, pa tudi pri nas raste rastlina, ki se malone sploh ne razlikuje od plevela, znanega pri nas z imenom re-

grat. Toda to ni tako važno. Mnogo zanimiveje je, da se je med prebivalci obronkov Tjan Šana skozi stoletja ohranila navada, da žvečijo korenine te rastline, kar je privedlo botanike in selektorje na pravo pot. Kmalu so namreč ugotovili, da je v koreninah te rastline smoli podobna snov, mleček, v katerem je lastek al kavčuk, kakor pravimo. Iz divje rastline regrata so botaniki vzgojili domačo, kulturno rastlino, znano z različnimi imeni. Družina kultiviranih rastlin, iz katerih pridobivamo kavčuk, se je povečala za več članov: kok sagiz, tau sagiz in krim sagiz.

Za te rastline so se začeli zanimati tudi naši znanstveniki. Presadili so samo nekatere člane družine sagiz in zdaj si prizadevajo, da bi v novi domovini ustvarili podobne razmere, v katerih raste v svoji domovini. Poskuse so začeli delati v Srbiji, na Hrvaškem in tudi na njivah v ostalih republikah. Selektorji

so si že leta 1948 prizadevali, da bi to rastlino prilagodili našemu podnebnju in jo napravili toliko plodno, da bi se sploščalo njeno pridelovanje. Sodeč po dosedanjih uspehih, to prizadevanje ni bilo zaman. Kok sagiz sicer ni mogel prenesti našega podnebnja, pač pa je krim sagiz med selekcijo prebolel krizo. Prideluje ga zdaj selekcionar Inštituta za oplemenitenje in pridelovanje rastlin Zborovad Zlatarević. Z vztrajnim delom se mu je posrečilo ustvariti za to rastlino potrebne naravne pogoje na njivah Zemun polja, kjer ima selekcijsko postajo.

S selekcijo krim sagiza so se ukvarjali malone vsi naši inštituti za raziskovalno delo. Kaže pa, da je najzatrjnejši med njimi inštitut v Zemun polju. Selektor Zlatarević je dosegel že zelo lepe uspehe, vendar pa še ni zadovoljen z njimi. V kratkem bo svoje poskuse zaključil. Krim sagiz v svoji domovini ni mogel prenesti temperature pod -3 do

4°. Zlatarević je delal z njim poskuse več let in s selekcijo dosegl, da prenese rastlina tudi temperaturo -25°. To je veliki uspeh, pravi Zlatarević. Zdej je ta rastlina »ojeklenela«. Njena velika odpornost je omogočila nadaljnje poskuse, toda tudi to še ne zadostuje. Suša, ki večkrat napravi našemu kmetijstvu veliko škodo, je samo eden, toda dokaj težaven problem. Rastlino krim sagiz bo treba s selekcijo utrditi tudi proti suši.

To delo je tem težavneje, ker je seme krim sagize zelo drobno in ker mora ležati v zemlji največ en do poldrug centimeter globoko. Ta plast zemlje pa je ob suši najbolj izsušena in izčrpana. Na srečo se ta rastlina razmnožuje tudi s koreninami. Zdej so naši strokovnjaki usmerili poskuse na to, da položijo seme, oziroma korenine krim sagize globlje v zemljo. Če se bodo poskusi posrečili, bomo začeli tudi pri nas pridelovati kavčuk.

R. Gašić

Ali bomo tudi pri nas pridelovali kavčuk?

Pogled na Omišalj

9 TEKMOVANJE »DESET LET SVOBODNE GRADITVE«

ZADAR v mistralu in burji

Burja je orala čez obronke Velebita, ko je borec IV. armade vriskal: »Mare nostrum!« na zadarskih obalah.

Blage sape mistrala so poniglavo zbežale pred zamahi burje. Priljubljeni sredozemski vetrič se je izgubil prav tako neslišno in nemoteno, kot se je prithotapljaj v šestindvajsetih letih izza Rapalla in diplomatiki intrig Carla Sforze, izza potuhnenih savojskih torpedovk in deklaracij, izza sfinje na vrtu Grazianijeve zadarske vile, izza preganjanj hrvaškega jezika in življa...

To je bilo poslednje dejanje dvoboja med dinarsko in sredozemsko kulturo, ki sta se petindvajset stoletij mešali in ruvali za zadarsko kri, zemljo in misel.

Ze je minilo 2500 let, kar so pastirska plemena Ilirov in Keltoz zasedla zeleni, za obrambo pripravni zadarski polotok in postavila na njem svoje kočje. Tri ali štiri stoletja so Liburni živeli v miru, pasli črede, kovali železo in žgali glino, darovali bogovom, rezbarili na preprostih posodah in situlah, izdelovali oblačila iz domače volne in jagnječevine, tesali okorne čolne, z dinarsko burjo vred drzno križarili med otočjem in tekmovali z južni sosedi Dalmatci.

Pa je zapihal mistral: rimske dvo in troveslače so prilple čez Adrijo. Ustavile so se pred mestom, ki se je tiste čase imenovalo Iader in ponudile Liburnom zavezništvo. Preprosti barbari so sprejeli Italec in jim izkazali gostoljubje. Sprva so se priselci obnašali pošteno, toda kaj kmalu, najbrž v času Avgusta, so gostoljubje poletali, pomorili mnogo Liburnov in vzeli somostojnost staremu rodu.

Tja do četrtega veka v naši erivi živj odsej Zadar v rimski kulturi. V tem času nastane Forum, vzpno se monumentalni slavoloki, rimski gradbeniki izdelajo mrežo zadarskih ulic, ki je slična današnji. Rimski Zadar branijo pred barbari visoka obzidja in stolpi, Trajan zgradi mesto dva vodovoda, že prej zrastejo teater, amfiteater in empirij (s kipi, spomeniki in zaprtimi arkada-

mi okrašena tržnica). Rimski trgovci ob zvokih harfe, v omami vzhodnih dišav in brezeljja uživajo plavo zadarsko nebo in morje in svežo polt dinarskih suženj...

Toda ob koncu 4. stoletja zadene starčevo rimsko kulturo usoda njene liburnske prednice. German Vizigot vdre z divjimi plemeni čez Liko in Velebit.

Nobeno izročilo ne pripraveduje, s kakšnimi zvijačami in silami se tja do 9. stoletja polasti Zadra Bizanc. Pet sto let zadrske zgodovine je zavutih in skoraj neprodno temo. Znano je le to, da bizantinski Zadar vzdržuje proti koncu prvega tisočletja dobre zveze, politične in trgovske, s hrvaškimi knezi in kralji. Hrvaški živeli v tem času močno pronica v zadarsko starožitje in ga pomlaja.

Z zatonom prvega tisočletja se začne najburnejše razdobje v zgodovini Zadra. Orseolo, Contareno, Dandolo in vsa vrsta beneških dožev skozi 400 let pošilja brodoglav galer, da bi osvojila Zadar — ključno postojanko Jadranskega morja.

Toda sape mistrala, ki so napegnjale jadra beneških galej, niso premogla burje, ki jih je odganjala proč od dalmatinskih obal.

Koloman, Bela, Ljudevit, Krešimir, ogrsko-hrvaški kralji, knezi in bani so v tridesetih vojnah uspešno lomili zobe krilatega leva. Mnogokrat je podlegel Zadar, tičal po Jesetu, dvajset, trideset let v oblasti trgovcev z lagun, pa se vedno spet otrese njihovega jarma. Kljub neprestanim vojnam in morda prav zaradi njih je postal Zadar v tem času popolnoma hrvaški.

Tudi takrat, ko je ob rojstvu 13. stoletja prekanjeni devetdesetletni Dandolo izsilil od Balduina Flandrijskega in Bonifacija Montferraškega, da sta mimo ukazov Inocenca III. povedla četrti križarsko vojsko pred Zadar, se to mesto ni dalo. Za vsoto 34.000 dukatov, ki so jih križarji dolgovali beneški republiki (za obljubljeni prevoz čet v Palestinu), so »borili za osvoboditev božjega groba« nasokčili krčkanski Zadar. Mojrstrska podoba Tintoretta, ki prikazuje nasok križarjev za Zadar in krasi še danes eno izmed dvoran dožev palače, nenavadno prepričljivo izpoveduje, s kako silnimi žrtvami so od Dandola najeli pustolovski zlomil obrambo mesta.

Benečani so Zadar uničili in izropali kot že večkrat poprej. Več desetletij so doželi galjoti in inkvizitorji strahoval prebivalstvo, vendar se je živelo mesto s pomočjo kralja Bele otrešlo njihove oblasti. Ponovila se je podoba iz prejšnjega stoletja, ko se je Zadar izkopal s pomočjo Pize in Hrvatov osvobodil.

Benečani so Zadar vedno propadali. Najbolj očito se nujnost propada pokazala po letu 1409, ko je beneška republika kupila za 100.000 dukatov tisto, česar si ni mogla v 400 letih in 30 vojnah priboriti s potoki krvi.

Zadar se je zapri za varna obzidja, zivel sam zase in odbijal napade Turkov. Bil je najmočnejša, nezavzetna trdnjava na Jadranu. V začetku 18. stoletja so se naselili pred njegovimi dvemi Arbanasi, pribežniki od Skadarskega jezera. Benečke so preživljale agonijo, kraljev kupčija z Zadrom jim ni mnogo koristila. Ko je Napoleon za vse čase sklatil ščit sv. Marka, je maršal Marmont spet ozvil zadarsko samoto.

Pradsem po letu 1848 je napočila doba preroda, doba, ko se je Zadar zadiral s čitalnicami, kulturnimi domovi, gledališčem, nacionalnimi društvi, tiskarnami in »Zoro Dalmatinsko« kot neiztrgljiv del Hrvaške in Dalmacije. Toda čeprav je revolucionar Petar Preradović, ki je dolga leta živel v Zadru, zapisal pesem o vstajajoči zori, je ta Zora po Rapallu še enkrat zaspala za šestindvajset let. Njen morečji senki so ga po zgledu nekdanjega kralja Ladislava zakrivil čaršijski politiki, ni zbežal ljudi pod zastavo sv. Krševana. Vse preveč so že doživeli. In ko je Zoro zasul ogenj izpod kril »Hurricaneov« in »Spiffirovov«, se je šjora Kata, bežec z zaklonišča, pokrivala, a ji trmasta nst. a ni dala miru, da ne bi stisnila skozi zobe v imenu vsega mesta:

»Ča pensatel Cemo vre kuče i škole podići ponovol«

ditev je bila dober posnetek sto let kasnejšega dogajanja, ko je rešil Zadar kralj Ljudevit.

Kljub pogostemu menjavanju gospodarjev je bil Zadar vsa prva štiri stoletja drugega tisočletja že do korenin hrvaški. Zadarski zlatarji, ki so prav v tej dobi ustvarjali najdragocenejše umetnine, niso na nobenem delu upodobili krilatega leva sv. Marka. Nasprotno pa zelo pogosto srečujemo na pozlačenih srebrnih rakvah grb in simbol borbenega Zadra: svetega Krševana, ki ne kot svetnik, ampak borec s spuščeni kopjem drvi na konju v boj za svobodo svojega ljudstva (beneškega leva je videti kvečjemu v družbi orla, vola in angela — med emblemi evangelistov). Prav tako so zadarski stavbeniki in slikarji ob gradnji številnih cerkva, frančiškanskih in dominikanskih samostanov v trecentu in quattrocentu sicer ustvarjali čudovite roze, šlakte loke in apside, baročne freske, iniciiale in miniature, toda vsa ta umetnost je daleč stran od beneške gotike in baroka.

Mistral ni prevzel srca Zadra — bolj so mu prijali rezki, zdravi tokovi burje iz naravnega zaledja in Velebita.

Pod Benečani je Zadar vedno propadal. Najbolj očito se nujnost propada pokazala po letu 1409, ko je beneška republika kupila za 100.000 dukatov tisto, česar si ni mogla v 400 letih in 30 vojnah priboriti s potoki krvi.

Zadar se je zapri za varna obzidja, zivel sam zase in odbijal napade Turkov. Bil je najmočnejša, nezavzetna trdnjava na Jadranu. V začetku 18. stoletja so se naselili pred njegovimi dvemi Arbanasi, pribežniki od Skadarskega jezera. Benečke so preživljale agonijo, kraljev kupčija z Zadrom jim ni mnogo koristila. Ko je Napoleon za vse čase sklatil ščit sv. Marka, je maršal Marmont spet ozvil zadarsko samoto.

Pradsem po letu 1848 je napočila doba preroda, doba, ko se je Zadar zadiral s čitalnicami, kulturnimi domovi, gledališčem, nacionalnimi društvi, tiskarnami in »Zoro Dalmatinsko« kot neiztrgljiv del Hrvaške in Dalmacije. Toda čeprav je revolucionar Petar Preradović, ki je dolga leta živel v Zadru, zapisal pesem o vstajajoči zori, je ta Zora po Rapallu še enkrat zaspala za šestindvajset let. Njen morečji senki so ga po zgledu nekdanjega kralja Ladislava zakrivil čaršijski politiki, ni zbežal ljudi pod zastavo sv. Krševana. Vse preveč so že doživeli. In ko je Zoro zasul ogenj izpod kril »Hurricaneov« in »Spiffirovov«, se je šjora Kata, bežec z zaklonišča, pokrivala, a ji trmasta nst. a ni dala miru, da ne bi stisnila skozi zobe v imenu vsega mesta:

»Ča pensatel Cemo vre kuče i škole podići ponovol«

Sedim v kavarni hotela Beograd. Decembrski večer je. Gledam ljudi in utripajoče svetilnike zadarskega zaliva. Vsak trenutek bo pristala »Dalmacija«. Zjutraj bom že na Reki.

Ljudje pri sosedni mizi se pogovarjajo o letošnji bogati žetvi olja. Muzika igra dalmatinske narodne pesmi in slagerje. Dekleta iz tovarne likerjev in iz tovarne za konzerviranje rib plešejo s svojimi št. ti.

Luči v mestu ugašajo. Zadarski ribiči so že davno odpnili. Njihovi žarometi nepremično segajo v globine in slepe plavo ribo. V tobračno tovarno na Arbanase prihaja tretja izmena. Življenje se odvija v vedrem in srečnem toku.

In jutri bo nov delovni dan. Vstalo bo vrvenje na molih in v ladjedelnici, na Voštarijah in Brodaricah in na otoku Preko, v tovarni ribičkih mrež, na plavajočih bagrih in dokih v pristanišču.

Nadaljevala se bo izgradnja novega, za vse čase našega Zadra.

Zvone Kržišnik

V krškem okraju so izpolnili obveznosti do skupnosti

Vrednost celotne proizvodnje v okraju bo glede na letni plan dosežena s 114 odstotki, narodni dohodek s 117 odstotki, dobiček gospodarskih podjetij pa s 134 odstotki. Na račun investicij za leto 1955 se okraju zaradi imobilizacije presežkov ne bo treba zadolževati.

Ceprav podatki o proizvodnji za december še niso znani, pa že dosednji potek proizvodnje v krškem okraju kaže, da so skoraj vsa proizvodna podjetja pressegla načrte. Pred dnevi so o tem razpravljali odborniki obeh zborov OLO Krško na 19. redni seji okrajnega ljudskega odbora. Potreba je bilo sklepati o spremembah nekaterih poglavij družbenega načrta za 1954. Podpredsednik OLO Krško Stane Nunčič je med drugim poročal, da predvideva gospodarski svet okraja po dosedanjih podatkih ob zaključku leta naslednjo izvršitev proizvodnih planov: premore 111 odstotkov, strojila 112, opeka 118, glina 157, kremenčevi peski 150, celuloza 100 in likerji 110. Povprečno bo vrednost planiranih proizvodov večja za 14 odstotkov, narodni dohodek bo presežen za 17 odstotkov, dobiček gospodarskih podjetij pa kar za 34 odstotkov. Povprečno bodo torej dohodki za približno 22 odstotkov večji od planiranih, proizvodnja pa se je v istem času dvignila povprečno za 14 odstotkov.

Zal povečanje proizvodnje ni le prvi vrsti posledica večje stopnosti, pač pa predvsem boljše asortimana nekaterih proizvodov, boljše mehanizacije in povečanja delovne sile v podjetjih. Medtem ko so leta 1953 v okraju investirali iz sredstev gospodarskih podjetij komaj nekaj nad 35 milijonov dinarjev, pa znašajo lanske investicije več kot 220 milijonov dinarjev. Kakor rečeno, pa te investicije nimajo protiteža v naraščanju proizvodnje, dasiravno se je le-ta dvignila. Dvig cen in zajetje prispevkov, ki jih bodo v okrajni družbeni načrt prispevala podjetja, ki imajo sedeže v drugih okrajih, vse to bo dvignilo predvidene dohodke okrajnega proračuna od 495 na 682 milijonov dinarjev. Okraj Krško bo zato namesto 49 milijonov dinarjev prispeval v republiški proračun približno 88 milijonov dinarjev. Ker za investicije ni izkoristil preveč finančnih sredstev, bo lahko z rednimi dohodki kril tudi redne izdatke. Republiku je do slej vplačal že 44 milijonov dinarjev, ostanek pa bo kril z dohodki, ki prav zadnji čas intenzivne pritekajo. Posojil ali zadolževanj na račun investicij v leto 1955 ne bo treba, ker so

proračunske investicije skrbno nadzirali.

Ko so pregledali izpolnjevanje okrajnega proračuna, so odborniki ugotovili, da je bilo le-to normalno. Znatno večji je dohodek davka na promet proizvodov združenih organizacij in zasebnih obrtnikov, ki je dosegel do 20. decembra že 41 milijonov dinarjev, predvideli pa so, da ga bo le 26 milijonov dinarjev. Slabše je s plačevanjem kmečkih davkov. Namesto 70 milijonov so kmetje do 20. decembra vplačali šele nekaj nad 59 milijonov dinarjev. Zadnje tedne se je plačevanje kmečkih davkov znatno izboljšalo. Obrtniki bi naj vplačali 10 milijonov dinarjev davkov, plačali pa so že nad 16 milijonov, od tega približno 8 milijonov zaostankov iz leta 1953, ki seveda 10 milijonov povečujejo na 18 milijonov di-

narjev. Tudi državnih taks so pobrali v okraju precej več, kakor so prvotno predvidevali, prav tako davka na tujo delovno silo in davka od priložnostnih zaslužkov.

Med letom pa so okrajni proračun obremenili novi, nepredvideni izdatki. Tako n. pr. posebni dodatki za prosvetne delavce, ki delajo pod težavnimi pogoji v zelo oddaljenih krajih, dodatni izdatki za soc. skrbstvo siromašnih dijakov in podpirancev, zvišanje oskrbnin za otroke v vzgojnih domovih, plačevanje oskrbnin v bolnišnicah, povečanje cen raznim predmetom itd. Odborniki so na seji zato sprejeli odlok o dodatnem proračunu, ki znaša 15 milijonov in 17.000 din, prav tako pa so tudi sprejeli odlok o začasnem finansiranju proračunskih potreb okraja za I. tromesečje leta 1955.

Na seji so izvolili tudi več sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novem mestu, več občasnih sodnikov Okrožnega gospodarskega sodišča v Novem mestu ter rešili več upravnih zadev, personalnih vprašanj itd.

VESTI IZ PTUJA

Premalo knjig v Mestni knjižnici

V Mestni knjižnici in čitalnici si je lani približno 434 bralcev izposodilo 8216 knjig. Med njimi so se vpisalo 253 novih članov, tudi ljudi iz podeželja, ki hodijo v zimskih mesecih v Ptuj po knjige. Bralci so predvsem posegali po novitetah. Najbolj brane so bile knjige: »Ameriška tragedija«, »Čista žena« in »Jezusovi apostoli«. Zal posebej knjižnica le eden ali dva izreda novejših knjig. Tako bralcem večkrat ne morejo postrčiti z začetno knjigo. Mestna občina je pokazala precej razumevanja za potrebe te kulturne ustanove in pričakovati je, da bo knjižnica v bodoče dobila dovolj sredstev za nabavo večjega števila začetnih knjig.

Uspešno delovanje aerokluba

Ptujski aeroklub je zelo delaven. Na letališču pri Moškanjcih so dogradili hangar, tako da so zdaj letala pod streho. Imajo dva jadralna in eno motorno šolsko-pretvorno letalo UT 2 M. Letališča pri Moškanjcih imajo lepo in popolnoma ustrezajo članov aerokluba je 145, večinoma mladincev in mladin, ki so razdeljeni v dve skupini jadralnih tečajnikov. Spomladni se bo začel pouk tudi za motorne pilote. Primer mladincev Režeka iz Zetla v Halozah kaže, kako veliko je zanimanje za letalski šport tudi med kmečko mladičino. Režek je večkrat kolesaril svojih 25 km iz Zetla do Moškanjca, samo da se je udeležil tečaja. Zelo rad bi postal pilot. Upamo, da se mu bo pomlad želja spopolnila.

Hidromontaža je povsod kjer grade vodne elektrarne

Podjetje »Hidromontaža« iz Maribora je znano skoraj po vsej državi. Njegovi strokovnjaki delajo na mnogih delovnih mestih v različnih krajih države, kjer montirajo naprave za nove hidroelektrarne: v Javblanici, na Glavi Zete, Uni, Miljacki, v Vinodolu, Mostah, Medvodah in drugod. Imajo toliko naročil, da imajo monterji zagotovljeno delo že za vse leto 1955.

»Hidromontaža« ima ostre konkurente v podjetjih »Jugomontaža« in »Braća Kavriović«, s katerima tekmuje v nizkih cenah. Delovni kolektiv »Hidromontaže« je vse leto 1954 zniževal cene svojim izdelkom in storitvam. Ob zaključku leta ugotavljajo, da je bila njihova povprečna cena za 8% nižja kot prejšnje leto. Prizadevanje delovnega kolektiva je upoštevalo tudi Mestni ljudski odbor Maribor in je proti koncu leta nekoliko znižal previsoke davjate podjetja, ki jih je v začetku leta določil previsoko.

Vzlic znižanju cen za storitve in proizvodnjo upravnih organov »Hidromontaže« niso zanemarjali skrbi za zaposlene ljudi. Upoštevali so, da mora biti skrb za človeka zaradi nekaterih posebnosti še večja kot v drugih podjetjih. Njihovi delavci delajo na enem gradbišču le kraši časa, ko montirajo naprave. Ker povsod primanjkuje stanovanj, jih je začasne delavce še težje dobiti. Podjetje je vložilo v enem letu za opremo zaselnih stanovanj 12 milijonov dinarjev, za delovne obleke pa 10 milijonov dinarjev. Tudi pri plačah ni bil delovni kolektiv prikrajšan zaradi nižjih cen. Znižanje je bilo predvsem na račun boljše organizacije in večje storilnosti dela.

Precejšnje težave jim povzročajo nadurno delo. Nadurnega dela imajo precej, in sicer največkrat zaradi tega, ker gradbena dela niso bila opravišana pravočasno, monterji pa bi radi opravili svoje delo do določene roka, da bi elektrarne dajale čimprej električno energijo, ki nam je še primanjkuje. Nadure so nujne, ker zaradi kakega delovnega nekega povečati števila delavcev; sicer pa je strokovne delavce težko dobiti. Visoko prekoračenje dovoljenega števila nadur pa je doslej šlo v škodo plačnega sklada podjetja. Zato želijo, da bi jim odobrili večje število nadur, kar bi pospešilo delo na gradbiščih hidroelektrarn.

V Škofji Loki so izročili dom ZB svojemu namenu

Proslava drugega občinskega praznika, ki je bila pred dnevi zaključena je bila prav posebno slovesna na dan, ko so odprli Dom Zveze borcev. Prisostvovalo ji je približno 3000 ljudi iz Škofje Loke in okolice, 6 partizanskih patrolj iz Škofje Loke, Stare Loke, Trate, Račete, Zabanice ter ugledni gostje iz Ljubljane in Kranja.

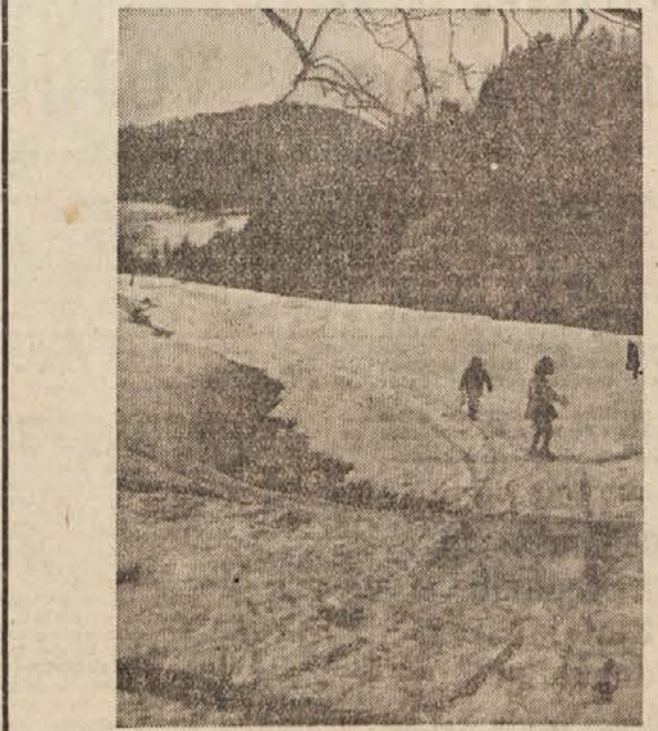
Veličastni dom Zveze borcev v Škofji Loki je v dvojnem oziru zelo pomemben. Spominjske plošče nas bodo spominjale na 198 žrtv fašističnega terorja, drugače pa bo dom žarišče kulturnega in prosvetnega dela škofjeloške občine, saj imata v njem prostore mestna čitalnica in knjižnica in muzej NOB. Najlepši del zgradbe je vsekakor portal, ki je obložen s istrskim in botavelskim marmorjem. Ob obeh straneh vhoda sta dve veliki, lepo izdelani spominski plošči, na katerih se blestijo imena padlih žrtv. Gradbeno strukturo poslopja pri vratih, oknih in na ograji stopnišča zelo povzdigujejo izdelki kroparskih kovčev. Gradbeni načrt je brezplačno izde-

Dom ZB v Škofji Loki

lal višji gradbeni tehnik tov. Bojo Veselinovič. Dom so pomagali graditi z velikimi napori in z brezprimerno požrtvovalnostjo ter nesebično prizadevanostjo posamezniki in kolektivi. Prvi zamekli Doma Zveze borcev segajo že v leto 1951. Tedaj so se zastopniki organizacij in kolektivov zavzemali, da bi postavili padlim žrtvam navaden spomenik, medtem ko pa je predsednik Zveze borcev tov. Puhar bil za to, da bi zgradili dom, kakršen danes res stoji. Takrat sicer ni bilo denarja, vendar pa so izvolili gradbeni odbor. Tov. Puhar je na mah razgibal vse organizacije in občane in tako se je začelo množično zbiranje denarja, gradbenega materiala in delovne sile. Škofjeloški borci in delovni ljudje Škofje Loke so zastavili vse svoje sile za zgraditev doma, zlasti se pa je pri delu izkazala brigada domačih dijakov, ki je nosila ime po padlem prvoborcju, mladincu Bojanu Potočniku. V letu 1952 so dom spopadli pod streho. V letu 1953 je delo zaradi pomanjkanja denarja počasi napredovalo. Lani pa so z veliko prizadevanostjo tov. Puharja in njegovih sodelavcev ter z razumevanjem organizacij in oblastvenih organov izročili ob občinskem prazniku dom svojemu namenu. Dom Zveze borcev so ocenili na 16 milijonov dinarjev. Za popolno opremo doma bi sedaj potrebovali še približno 700 tisoč dinarjev.

Delovno ljudstvo Škofje Loke se svojim marljivim in požrtvovalnim borcem, zlasti pa še tov. Puharju inčinatorju in neuklonljivemu borcu za zgraditev doma, prav toplotno zahvaljuje. P. T.

Tudi otroci na Pohorju so veseli prvega snega

Pretep na gradbišču avtomobilske ceste v Višnji gori

Gasilsko društvo v Višnji gori je priredilo 31. decembra veselico. Ob deseti uri zvečer je prišlo med goste do preprička in manjšega pretepa. Vendar so trezni gostje vročekrvneje pomirili. O polnoči pa je načelnik gasilcev imel novoletni govor. Vse je pozval, naj pozabijo stare prepire in naj bo v bodoče med njimi prijateljstvo. Ob govoru pa so nekateri mlajši delavci, ki grade novo avtomobilsko cesto in stanejojo blizu Višnje gore, začeli žvižgati na prste ter igrali na orglice. Načelnik so jo moral umakniti z odra. Po njegovem odhodu pa sta stopila na oder dva delavca in začela kričati ter smerjati druge z najgršimi prirediteli. To je bil vzrok za splošen pretep. V njem je sodelovalo več kot 150 ljudi. Med njimi jih je 40 bilo bolj ali manj ranjenih. Nekaj so jih odpeljali v bolnišnico. Organi Ljudske milice pretepačev niso mogli pomiriti in so morali iskati pomoč na drugih postajah LM. Šele tako so jim je posrečilo pretepačev ukrotiti. Ko so organi LM odpeljali 25 pretepačev in ko se je na »bojišču« pomirilo, so videli, kaj se je z dvoranjo zgodilo. Pretepači so

popolnoma razbili 88 oken, polomili vse stole, mize, razbili vse steklenice, ves porocelan, razmetali živila in jih pohodili. Hujše ranjene so odpeljali v bolnišnico, vendar doslej še ni nihče doživel posledic. Pretepači se bodo zagovarjali pred sodiščem.

ZENO JE PRETEPEL

Franco Kurada, zidar v Mariboru, se je močno napil, ko je prejel konec decembra plačo. Ko je popoldne prišel domov, mu je žena rekla, naj bi za denar, ki ga izdaja za pijačevanje, razli nakupi drugih stvari. To ga je razkačilo, začel jo je pretepati. Tako jo je prematli, da je dobila črna podplutbe na glavi in pretes možganov. Prepeljali so jo v bolnišnico.

BIK UBIL ČLOVEKA

Delavec na kmetijskem gospodarstvu Plad Mihael Novak iz Orlince je gnal bika, ki se je splasil in podjal in padel tako nesrečno, da ni mogel več stati. Prepeljali so ga v bolnišnico.

S KOLESOM SE JE PONESREČIL

Ko se je Stanko Jelenko iz Sentila s kolesom poljal čez glavni most v Mariboru, se mu je zlomil prednji del kolesa in je padel tako nesrečno, da ni mogel več stati. Prepeljali so ga v bolnišnico.

TUDI PO STOPNICAH MORA BITI ČLOVEK PREVIDEN

Redki so dnevi, ko ne pripeljejo v mariborsko bolnišnico nobenega ponesrečnega, ki bi se poskušoval na stopnicah. Pri večini nesrečnih padstev si poškodujejo ljudje le roke in noge, nekateri pa dobiti tudi težje poškodbe. Med zadnjimi je tudi Kristina Kandič, 19-letno dekle iz Spodnje Kaple, ki je bila gospodinjica pomočnica pri posestniku Gerniku. Po stopnicah je padla tako nesrečno, da si je zlomila hrbtenico in je dobila še druge notranje poškodbe.

GORELO JE

V noči na 29. december je gorelo pri posestniku Alojzu Berniku v Draškovicu, okraj Maribor-okolica. Ogonj je uničil približno tisoč kilogramov sene in več raznega inventarja. Škoda je približno za 80.000 din.

V Ponikvah v krškem okraju je Antonu Prišljku zgorel kozolec. Kriminalistični organi so ugotovili, da ga je med igranjem zažgal 4-letni Anton

Kuhar. Otrok je povedal, da je peči skrivaj vzel gorivo trsko, jo nosel na dvorišče in v kozolec prižgal koruzno slamo.

V noči na 31. december je pri Cirkulnanih v planjskem okraju začela gorati zaradi slabega dimnika hiša Ana Majcen. Vnelo se je tudi gospodarsko poslopje. Oboje je v celoti pogorelo. Škoda je za 1.800.000 din. Komisija je ugotovila, da so bili v dimniku vzdigneni tramovi, ki so se zaradi močnega kurjenja vneli; tako je začelo gorati ostreže.

ELEKTRIČNI TOK GA JE UBIL

V transformatorski postaji v Pekrah v mariborskem okraju je bil zaposlen elektrotehnik Anton Benedik. Tridesetega decembra je kontroliral zaščitne naprave daljnovođa. Pri pregledovanju je menda tako neprevidno ravnal, da se je dotaknil visoke napetosti, da ga je ubila.

POD VOZ JE PADEL

Posestnik Čuhur Koloman, star 54 let, je 30. decembra poljal desko proti Celju. Med potjo je nekoliko pil in je menda padel z voza ter prišel pod kolesa in se tako do smrti ponesrečil.

PONAREJEVALCA RECEPTOV SO ARETIRALI

Organi Tajništva za notranje zadeve Ljubljana-mesto so 30. decembra aretirali 33-letnega Miroslava Tamuliča iz Beograda, po poklicu uradnika. S ponarejenimi recepti je hotel dvigniti v Centralni lekarni v Ljubljani narkotično sredstvo panopija. V zadnjem času je bilo že nekaj takih ponarejenih receptov. Ko so Tamuliča preiskali, so pri njemu našli še 20 receptov. Pri zaslišanju je povedal, da je bil oktobra lani v ambulanti v Andrejevičev v Črni gori. Tam je ukradel približno 50 neizpolnjenih žigovanih receptov. Le-te je potem izpolnil in ponarenil zdravnikov podpis. Po raznih lekarnah v Beogradu in drugod je tam dvigal narkotično sredstvo.

MLADOLETNEGA VLOMILCA SO ARETIRALI

Dne 28. decembra je neznanec vlomil v stanovanje Janeza Spelca v Tirosek pri Novi Stifiji v štajerskem okraju. Ohneli mu je približno 50.000 din. Organi kriminalistične službe iz Sočanja so kmalu ugotovili, da je bil mladoletni V. A., ki je bil zaradi tatvin že kaznovan.

ZA TATOM POIZVEDUJEJO

V noči na 30. december je nekdo vlomil v pisarno Irsne industrije v nebotičniku v Ljubljani. Iz omare je tat odnesel 30.000 din. Za njim poizvedujejo.

Hotel VICKI BAUM ROMAN Sangaj

Lase, gladko in bleščeče počesane nazaj, modra lica, posuta z belim pudrom, oči zaprte, v tesnem, elegantnem fraku je Griša igral svoj program in občinstvo je kar tulilo od navdušenja. Po koncertu se je Helena prerinila z drugimi v umetniškovo sobo in po stari ruski navadi strastno objela Grišo. »Oženjen sem,« je dejal Griša takoj in ji predstavil drobno Rusinjo velikih oči, ki je očividno že pričakovala otroka. Helena je s pogledom ocenila obleko, kožuhovinasti plašč in prstane Griševe žene. Bilo ji je jasno, da se ji je ponesrečilo vse, kar je storila dotlej.

V tej bridki noči je postala še trša, kakor je bila dotlej.

Kmalu potem je Helena zbolela in izgubila povrh še službo v zabavnem gledališču. Bolečine v grlu in vročina je imela že prej večkrat. Zdaj pa so prodrli v njeno kri streptokoki, nevarni bacili in malo je manjkalo, da ni umrla. Vsa prepotena od vročine je ležala v postelji; v glavi ji je kar naprej šumelo in če je odprla oči, je videla kristalni lestenec, kako se ziblje in vrti, plešoča mavrica je pedala nanjo in čutila je, da se duši. Shušnaja in oslabljena je prestala bolezen. Hišnica, ki je vedela, koliko dolguje na najemini, jo je na stopnicah nahrnila, brez obziranosti in brez usmiljenja, z neljubenzivostmi, ki jih je zmožen vljudni francoski narod, če gre za frank.

Heleno je prevzelo novo častihlepje: hotela je postati pevka. Po Grišinem koncertu se je bila v množici občudovalcev in voščilcev seznanila z gospo Černovsko, dramatično, strašansko debelo žensko. Černovska je zatrjevala, da je bila primadona carske Opere v Petrogradu in razkazovala je fotografijo, na katero je Šaljapin napisal: Ljubi kolegi in veliki umetniki Marfi Černovskij. Ta ženska torej, ki je vse rusko sprejemala na svoje velike prsi in objemala s fanatično ljubeznijo, je bila edina pri-

jateljica, ki jo je imela Helena med svojo boleznijo. Černovska je prisopihala kdaj pa kdaj po ozkih stopnicah v Helenino izbo in prinesla juho, ki jo je sama skuhala, hladne gibanice in nekoč celo malo kaviara. Potem je odkrila Helenin glas in jo jela počevati. Helena se je učila, vadila in pela. Černovska ni hotela za ure nobenega plačila; vzlic temu je morala Helena živeti, dokler ne bi bila zrela, da bi lahko začela veliko kariero, ki ji jo je prerokovala Černovska. Medtem je bila spet opustila francoski priimek in se vrnila k svojji veliki kneginji.

Tisto pomlad se je Helena učila k znanju drugih jezikov še japonsčine; potrebovala je denar, če je hotela živeti. Njen prvi japonski prijatelj je bil mlad japonski princ, podoben s svojimi značilni plahemu učitelju. Kazno je bilo, da ima neizčrpano rento, bil pa je tudi vzgojen za to, da je trošil denar za ženske. Princ Hajaši je bil z njo zelo vljuden in kazalo je, da je njegov največji užitek, da jo lahko slači in oblači zmeraj v nove obleke. Fetisizem Japoncev do lepih kimonov gejš je prenesel na pariške toalete, ki sta jih na dolgih sestankih skupaj pomerjala in izbirala. Helena je zamenjala svojo francoščino s Hajašijevjo japonsščino. Imela je zelo dober posluh za jezike in kmalu se je naučila vseh tistih drobnih vložkov, po katerih se razlikuje na Japonskem moška govornica od ženske. Njen okus se je v Hajašijevi družbi izostril in njegov neomajni mir in vljudnost sta vplivala nanjo blagodejno.

Princ Hajaši je imel v sebi ponos fevdalnega Japonca, hkrati pa vse komplekse manjvrednosti svojega naroda nasproti Evropejcem. Med vsemi moškimi, kar jih je poznala Helena, ji je bil Hajaši najljubši, kajti od nje ni pričakoval nobenih izlivov čustev, marveč bi se mu zdelo celo nevljudno, če bi plačana ženska pokazala svoje občutke. V gostoljublju medsebojnih poklonov so minovali meseci.

Pariz je bil poln Američanov in vsi Parizani so se pritoževali, da njihovo mesto ni več Pariz. Vzlic temu so živle mnoge industrije od dolarja in veliki modni saloni so snovali modele po čisto ameriškem okusu. Helena je delala nekemu ameriškemu trgovcu teden dni družbo in zdel se ji je smešen. V začetku naslednje sezone si je priskrbel službo figurantke v neki veliki reviji. Naga dekleta na debelo so bila privlačnost. Takšna, ki so imela za razstavo dobre prsi, so bila plačana dvakrat bolj od drugih. Med Francozinjami širokih bokov in kratkih nog je stopala Helena krono iz umetnega grozdja na glavi, ki jo je podpirala z dvignjenimi rokami, in tako je čakala na ponudbo kakega milijonarja. Ponudbe pa ni bilo, kajti povprečne se boji prevelike lepote. Drobne punčke okrog nje so imele vsaka svojega majhnega starca. Helene pa ni nihče pričakoval pri odrskih vratih.

Ko je bila že dve leti v Parizu, je spet videla Grišo. Najprej so prišli lepaki, potem hvalnice v časnikih, za njimi pa Griša sam. Griša Cirkov, violinski virtuoz, novo odkritelje, mlada znamenitost. Helena, ki je redko jokala, je jokala od jeze. Igrala je na napačno karto, na elementa Pierra Coline, namesto na talentiranega Grišo.

KULTURNI OBZORNIK

ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKO FILMSKO SODELOVANJE

Kdo bo snemal »VOJNO IN MIR«?

Razgovor z Dinom de Laurentisom

11m. decembra. Italijanska kinematografija je zaključila svoje leto...

velikih dvoran za snemanje, vrve nja in gnee, kostumiranih in ne-kostumiranih ljudi...

Je »Avala« filmsko dvojno koristi? Udeležba na dobičku v odstotku deleža v produkciji...

»Vojna in mir« bo film tipa »V rlinca«. Snemal ga bodo v tehniki 16 mm in v evropski produkciji...

Ko smo se razšli, nas je zopet vodil pot skozi grube »pravice« in maskiranih oseb...

»Vsekakor bomo snemali: moja vroča želja pa je, da bi snemali skupno »Avalo«...

De Laurentis je navedel izkušnje svojega vzpona k uspehu. Izjavil je, da je italijanska produkcija tudi znatno oživila ob sodelovanju z drugimi...

»V tem oziru sem doživel veliko in ugodno presenečenje.« nam je dejal Luigi de Laurentis...

Dino de Laurentis se snemanjem v Jugoslaviji imelo tehnične in gnotne koristi. Po drugi strani bi imelo pod-njave izkušnje ter strokovnjakov do-seleži zavidljivo raven.

»Prepričan sem, da nam bo uspelo ponoviti takšen uspeh tudi v koprodukciji z Jugoslavijo.« je dejal. Ko pa smo se že poslovljali je pripom-nil: »Bral sem zgodovino o vaših bitkah. Po »Vojni in miru« bi žele-li da bi bil tema našega skupnega filma. Bil bi simbol odpora, boja in izpoljenja, ki so skupni mnogim narodom.«

Veronika Mlakar je gostovala v Ljubljani

Med mladimi slovenskimi umetniki, ki so nastopili z velikimi uspehi v tujini, se uvrstila Veronika Mlakar...

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

NOVOLETNI MLADINSKI NAMIZNOTENIŠKI TURNIR TERAN IN TRAMPUŠEVA PRVA

Namiznoteniški klub Triglav je za Novo leto organiziral v Kranju tretji tradicionalni novoletni mladinski namiznoteniški turnir...

NOGOMET V MINULEM LETU

Zürich, 3. januarja. Zbirski športni časnik »Sport« je objavil pregled mednarodnih nogometnih tekem v minulem letu...

Visoka zmaga Dinama v Beirutu

Beirut, 3. jan. Po tretji tekmi v Atenah je Dinamo odptoval s posebnim letalom JAT v Beirut...

29. maja Jugoslavija: Italija

Mednarodna nogometna tekma med reprezentancama Italije in Jugoslavije bo 29. maja 1955 v Turinu...

IZ DELA DRUŠTEV »PARTIZAN«

Utirajo si pot med kmečko mladino

V Prekmurju deluje 14 telesnovzgojnih društev Partizana. To so poveljni mlada društva ustanovljena pred enim ali dvema letoma...

Člani teh društev se poleg telovadbe navdušujejo za odbojko, namizni tenis, atletiko, nogomet, plovstvo, košarko in smučanje...

Na celo nameravajo v Mačkoveh ure-diti smučarsko skakalnico. Vsa telesnovzgojna društva v Prekmurju pa so morajo boriti s velikimi, predvsem materialnimi težavami...

SVOJ DOM GRADIJO

Telesno vzgojno društvo Partizan je središče športnega življenja v Kočevju. Društvo ima preko tisoč članov, med njimi precejšnje število mladine...

Člani tega društva se pripravljajo za zgodnji jeseni. Člani Partizana so s prostovoljnim delom očistili smučarsko progo za tek, ki je po izjavi vodilnih slovenskih smučarjev zelo dobro izpeljana in urejena...

Na mednarodnem košarkarskem turnirju v Sanremu si je moštvo beogradske »Crvene zvezde« priborilo tretje mesto, prvi je bil grški prvak »Panelinios«...

ROKOMET Crvena zvezda v Oslu

Mešano moštvo Osla je predvčerajšnjim po zanimivi in razburilni igri premagalo rokometno beogradske Crvene zvezde z rezultatom 20:14.

KOŠARKA Crvena zvezda tretja v San Remu

Na mednarodnem košarkarskem turnirju v Sanremu si je moštvo beogradske »Crvene zvezde« priborilo tretje mesto, prvi je bil grški prvak »Panelinios«...

TVD PARTIZAN - BEŽIGRAD vabi vse svoje člane, stare telovadce mladine in zastopnike društev in organizacij Bežigrad na redni občni zbor...

MEDNARODNI ŠAHOVSKI TURNIR V HASTINGSU Fuderer je dobil prvo partijo

Hastings, 3. jan. Danes je bilo v Hastingsu odigrano V. kolo mednarodnega šahovskega turnirja. Jugoslovanski internacionalni mojster Andrija Fuderer je dobil partijo proti Philippu po 34. potezah...

Dva naša mojstra povabljeni v Buenos Aires

Šahovski klub v Buenos Airesu »Club Argentino de Ajedrez« prireja ob 50-letnici svoje ustanovitve mednarodni šahovski turnir, ki se bo začel 17. aprila.

SILVESTRSKA GLOSA

Hudomušnemu ABC-darju v »Ljubljanskem dnevniku«

V prijetnem ozračju pred Novim letom (brčias se mu je mudilo na silbestrovanje kot eks-u, piscu sosednjega članka o slikar-jih) je anonimni ABC napisal dve tipkani strani dolg članek »mimo koprodukcije« (z malo za-četnico) za Kulturni dnevnik Ljubljanskega dnevnika, v katerem je na svojostranski način rešil problem slovenskega filma.

Ker se mu je mudilo, je malce »poenostavil« zaradi lažjega razumevanja moje članke o »petih nadaljevanjih«. To pa mu, seve, na tak dan lahko mirne duše oprostimo.

Potem pa je odkrito — najbrž ne zaradi anonimnosti — heroično razozrljal filmsko uganko: »Umetniško vodstvo Triglav filma je sicer umetniško, ni pa vodstvo, in zaradi tega, ker je bolj umetniško kot vodstvo, ni niti umetniško niti vodstvo«.

Torej požigmo Rim! Formula je jasna in prepričljiva in aktualna — po vzgledu francoske demokracije. Zgradimo novi tempelj! Zaradi »poenostavljenj« imenujmo bodoči tim kar po abecedniku: umetniški direktor ABC, namestnik CDE, dramaturg FG, namestnik HI, člani sveta J, K, L, M, N, O in P. (Pobodnost inicialij je lahko samo slučajna!)

Čez leto dni bomo lahko modro — po vzgledu in po logiki našega prijatelja — ugotovili: »ABC-darsko vodstvo Triglav filma je sicer abecedarsko, ni pa vodstvo, in zaradi tega ker je bolj ABC-darsko kot vodstvo, ni niti abecedarsko niti vodstvo«.

Ker pa po tej logiki ni abecedarsko, ampak le ABC-darsko, lahko torej ostane vsaj vodstvo! Glavno, da je novol Vprašanje »kaj in kako« je za tako vprašanje vseh umetnosti vseh časov in ga bo novo vodstvo že rešilo ob ugodni priložnosti.

(Dnevnikovega marginalista Miloša Mikelna pa vabim, ker ima že »izkušnje« glede mikeln-produciranja scenarijev, naj mi pomaga koproducirati moj filmski »roman« tja do jeseni vsaj s kakšno bolj tehtno, mladopotoško polemiko kot pa je bilo moje novinarsko člankopisje.)

Vsi prizadeti — s pavilhooskim prijateljem pred — pa naj mi oprostite, ker sem si upal odreti o posvečeno, samo izloje-nim namenjeno soetišče filmske pisarije.

Tudi napisano na dan silbestrovanja 1954. F. Vreg

IZ NAŠIH KINODVORAN

POSLEDNJI MOST

»Me letzte Brücke«. Scenarij: Norbert Kunze in Helmut Käuter, režiserji Gustav Gavrja. V glavnih vlogah: Maria Schell, Bernhard Wicki, Barbara Rütting. Produkcija: Comopol-Film, München, in UFUS, Beograd.

Film »Poslednji most«, ki so ga snemali predlanski Nemci v Jugoslaviji, so v svetu opremili z vidnimi nagradami in je danes že osvobodil vse zapadne tržisce. Glodum-gladum, ko je njegov uspeh na tujem, so tudi desorientiral nekatere kritične ugovore z jugoslovanske strani, ki so, še preden je bil film predvajan v Jugoslaviji, hoteli opozoriti na to, da »Poslednji most« neodgovorno izkriživa resnico o naši narodnosvo-bodilni preteklosti. Danes se tudi v Jugoslaviji piše o njem največ samo pozitivno in menda ni več glasu, ki bi nasprotoval proslavljanju te Ufu-rove koprodukcije. Sklepani bi torej, da so bile svoječasne negativne ocene filma »Poslednji most« preuranjene in krivične, da je njegov uspeh na zapadu pozitiven izraz umetniške uspešnosti filma, ki naj jo priznamo tudi mi.

Zakaj je dobil film nagrade? Igralsko, režijsko in slikovno je ne-keje na solidnem povprečju standardne evropske kinematografije. Maria Schell, nagrada v Cannesu za vlogo zdravnice Helge v »Poslednjem mostu«, je zagradila celo slabše kakor, ki smo ga gledali lani kot primer najobčnejših nemške plaže. Ne mi-slim, da je v »Poslednjem mostu« za-igrjala slabo; toda njena igra v tem filmu ni prav nič taka, da bi enake ne smogla tudi katera od povprečnih filmskih zvezdin. V svojem igralskem izrazu se celo dotika ponavila (v mislih imam prvi del filma, kjer je skopra ponovila igralsko figuro iz je skopra iz ustnice), pri čemer največkrat zapada v igralsko afektacijo, iz katere jo rešuje samo vajena spro-ščenost pred kamero. To seveda ne veča za njeno igranje v celoti, saj je mestoma zelo dobro in občutno upo-rabila svoj dramatski talent. Režija Lionelja Käutera je pokazala en sam omembe vreden prizor; to je prizor, kjer budaček Momošjo z mu-stastimi očkami pripoveduje o pri-stanku angleškega padalca. V ostalem ni lahko govoriti samo o dobri rutini; filme na takih obrtniško-umetniških ravni gledamo vsak dan. Formalna interpretacija torej najbrž ni tisto, kar bi ustvarjalec filma mo-glo odeti z glorio; potemtakem gre predvsem za vsebino in za problem.

Vsebinska nam pripoveduje o usodi nemške zdravnice, ki se jo iz nem-škega lazareta v Bjelem jezuru na-silno odvedli partizani, da bi v bežigradu, kjer ni bilo zdravnik, poma-gala ranjenim borcem. Prvotnemu odporu v njej sledi psihološki boj, v katerem nam predvsem zanima, ali bo zmogla človečnost v njej in cili bo spoznala, da so tudi »banditne ljudje, ter se odločila za to, da bo prostovoljno zdravila partizanske ran-jene v njem človekoljubna čustva, toda preko tragične dolbe »nemstva«, to je vojne, in »partizanstva«, to je zgolj nasprotno vojne, vendarle ni mostu. njena smrt naj bi bila simbol poražene človečnosti, ki iz te dileme ne vidi izhoda. Povsem jasno vidi-mo, da se je tukaj pojavil, namesto da bi se razrešil, zapletel takole: mo-ralna moč je na obeh straneh, tako na strani »partizanstva« kot na stra-ni »nemstva«, in ker so oboji, Nemci in napovedni partizani, predvsem »ljudje, je človečnost, ki naj izbira med njimi, najno v zagaj in obse-rena na propad. Takšna interpretaci-ona problema pa je življenjsko ne-resnična in prav tako umetniško nepopolna, neopričljiva. Tako zastavljen problem ima lahko eno samo, to je demagoško vlogo. Kajti resnica, da so bili in so Nemci v svoji koži ljudje, ne more in bi ne smela prevladati nad resnico, da je bilo »nemstvo« nečloveško, brez vsake moralne in etične sile, in zato ne nam zdi listna človečnost, ki se ob tem zaplete v določeno protislovno-st, se tragično izrtuje v sredi med-nemstvom, in »protislovstvo«, vsi-liko kot lažnava, konstruirana, vsi-ljena. Opravka imamo s prefinjeno tendenco zakrivanja z romantično, humaniziranim problemom, katerih globina in resitev je čisto nekeje drug-je, kot pa bi nam hotel dopovedati ta film.

Zdi se, da je prav takšno umetni-ško »popuščanje« in ljudomilno inter-pretirana tema »nemstva« tisto, kar je naletelo v današnjem nemškem zahodnem svetu na razprostrite nake, prav tako ali še bolj dovtolila in-terpretacija jugoslovanskih partizan-ov, kakor so prikazani v tem fil-mu. Res da lahko govorimo o ho-tenih objektivnosti, vendar je ta vse preveč v skladu s tistim površnim, lahkonavnim pojmovanjem o zanimivem, uporništvu majhnega naroda, ki se »objektivno« kaže v malce naivnem, malce eksotičnem, malce romantičnem

in malce komičnem prikazovanju — tako da se to prikazovanje izkaže za nekako po silni simpatično, ne da bi pri tem žalilo čustva »mogočnej-ših« narodov. S tem morda »Posled-nji most« še ne diskreditira jugoslo-vanske narodnosvobodilne borbe, niti seveda s takšno objektivnostjo ne žali nemških ali kogarkoli čustev. Gre pač o »kompromisno objektiv-nosti«. Le da ima namerna objektiv-nost »Poslednjega mosta« nekatere močno slabe strani, denimo v obrav-navanju poglavitnega vprašanja: ali so partizani stali ljudje, tako kot Nemci na primer, ali pa so samo banditi. Film sicer proprično kaže, da so ljudje. Vsaj tako kot Nemci, s katerimi se bore. Pri tem pa je seveda z zelo uspešno potezo za-brisano vprašanje, kdo je kriv pred kom in zakaj — človečnost in ob-jeektivnost »Poslednjega mosta« je namreč tako zelo odvisna od kom-promisa, da sploh ne bi prenela po-gumnejšega obravna. V bistvu gre za tole: film je doledno pisan na temo pacifizma, ki oboja vsako vojno ne gleda na to, kdo je imel v tej vojni etično in zgodovinsko prav. Prav v nasprotju pacifizmu, ki na bi bil etični princip, v življenjsko resničnostjo, kjer se pojavlja pacifi-zem kot nerresnica — v primeru vse-bine »Poslednjega mostu« kot dra-stična človeška in zgodovinska neres-nica — pa je vzrok, da je vsebina filma povsem zgrešen kompromis. To nam razlaga, zakaj je tako, da v tem, da so odločitve (Helga boče zbe-žati k Nemcem, a se ustavi ob otro-ku; njen razgovor z Martinom; na-kazana ljubezen Helge in Bora; napo-sled je Helga vsekoli je prisiljena, da ostane pri partizanih — itd.) bolj trk kot pa psihološko in etično ut-mojeno dejanje. Človeške veličine ni v sentimentalni človekoljubnosti, ki se ne zaveda vsebine boja, kot so hoteli to pokazati avtorji »Posled-njega mostu«. S. K.

Fuderer

DNEVNE NOVICE

VSEM GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM, URADOM IN ZAVODOM!

S 1. jan. 1955 je stopil v veljavo novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbenecv (Uradni list FLRJ, št. 51/54). Po 23. členu tega zakona se obračunava nadomestilo plače ob boleznih in porodih (oskrbnina) na podlagi povprečja plače s stalnimi dodatki za delo v rednem delovnem času, ki so bile izplačane v zadnjih treh mesecih pred tistim mesecem, v katerem je nastal primer, ki daje pravico do nadomestila. Za nam zavarovane v zdravstvenem zavodu, kjer ima polno oskrbo, zavost visina oskrbnine od števila družinskih članov, ki jih zavarovanec preživlja.

Dokler ne bodo tiskani novi obrazci, naj vsi organi, ki izdajajo bolniške liste zavarovanev, vnašajo v dosedanje obrazce — namesto zasluzka po tarifni postavki oziroma plače po tarifni postavi — stalni dodatki po pravilniku oziroma uredi — naslednje podatke:

a) znesek plače s stalnimi dodatki, ki jo je zavarovanec prejel za reden delovni čas v zadnjih treh mesecih pred mesecem, v katerem je nastopila nezaposelnost — plačo vpisati posebej za vsak mesec v tri vrste, ki so na dosedanjem bolniškem listu predvidene za podatke o družinskem članu; katera plača in stalni dodatki bodo upoštevani, je podrobneje določeno z uredbo o izvajanju zakona;

b) koliko delovnih dni je zavarovane delal za plačo, ki je navedena pod a) — število delovnih dni vpisati v rubriko »sorodstveno razmerje do zavarovanev«;

c) število nezaposlenih družinskih članov, ki jih zavarovanec preživlja — število vpisati spodaj v prostor pod besedilom »potrdila o preživljanju družinskih članov«; upoštevajo se družinski člani, za katere ima zavarovanec

Umrli so v Ljubljani

Marija Pogačnik, dojenček. Pogreb bo danes ob 10. uri dopoldne na Zalah.

Marija Paškar, 19. ura. Pogreb bo danes ob 15. uri na Zalah.

Ivan Kamnikar, mizarški pomočnik. Pogreb bo danes ob 16. uri izpred hiše žalosti Stoženska ul. 23 na pokopališču v Stožicah.

Pogreb profesorice Nataše Lapajne bo v torek ob 3. uri popoldne izpred pokopališča v Stepanji vas.

LEOPOLDINA FORTE

Nenadoma je po kratki boleznii preminula

Pogreb bo v sredo, 5. t. m. ob 15.30 iz hiše žalosti v Trbovljah, Dom in vrt 43, na trboveljsko pokopališče.

Zalujoča hčerka Marjanca in sestra Marica Bizjak z možem Mirkom.

RAZPISUJE

Na podlagi določila 72. člena pravil podjetja

upravni odbor

PAPIRNIC VEČE DELOVNO MESTO GLAVNEGA RAČUNOVODJE

Pogoji za sprejem: ekonomska ali pravna fakulteta z 10-letno prakso v računovodstvu ali vsaj ekonomska srednja šola z 10-letno prakso v istih poslih.

Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe 1. III. 1955.

Ponudbe z dokazili strokovne izobrazbe in strnjanim opisom dosedanjih zaposlitev naj reflektanti pošljejo na PAPIRNIC VEČE, p. POLJE — LJUBLJANA ali izroče osebno v tajništvo podjetja.

Skrajni rok za prijave je 1. II. 1955.

PODJETJE

»Milan Blagojević« Lučani

Od 1. do 15. januarja 1955 bomo sklepali pogodbe za dobavo v letu 1955

za lovski brezdimni smodnik Zlatibor

PRAVICO SKLEPANJA POGODBE IMAJO VSA PODJETJA, KI IMAJO DOVOLJENJE ZA PROMET S STRELNIM OROZJEM, MUNICIJO IN EKSPLOZIVNIMI SREDSTVI

POGODBE BOMO SKLEPALI V PODJETJU ALI PISMENO

6765

RADIO LJUBLJANA

Sporod za torek, 4. januarja 1955.
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.00—6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 6.30 Pregled tiska — 6.35 Slovenske narodne pesmi — 7.10 Jutrnjí orkestralni spored — 7.30 Gospodinski nasveti — 7.40—8.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 11.00 Radijski kalendar — 11.05 Glasbena medigra — 11.15 Cicibanom — dober dan! (Ela Peroci: Snežni možek) — 11.30 Uroš Krek: Simfonietta — 12.00 Kmetijski nasveti — 12.10 20 minut z Veselimi godci — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 13.10 Opoldanski koncert — F. Mendelssohn: Ruy Blas — uvertura — G. Melachrino: Spomni na balet — V. Herbert: Irska rapsodija — O. Respighi: Braziljanske impresije — 14.00 Za mlade pevce in godce — 14.20 Melodije za razvedrilo — 15.15 Laska glasba — 15.30 Tečaj angleškega jezika — 112. Iekcija — 15.45 Slovenske narodne poje Planinski oktet in Tri Polonce (Prenos iz Maribora) — 16.10 Utrinki iz literature — K. P. Gjellrup: Brezdomec Kamanita, II. del — 16.30 Zeleni ste — poslušajte! — 17.10 Popoldanski simfonični koncert, Carl Orff: Carmina burana (Prva izvedba v Radiu Ljubljana) — 18.00 Kulturni pregled — 18.10 Zborovske skladbe Danila Bučarja poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Skoberneta — 18.30 Sportni tednik — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled — 20.10 Filmske melodije — 20.30 Radijska igra — H. Huber: Prvi sneg na reki (Prva izvedba) — 21.10 Plesna in zabavna glasba — 22.15—23.00 Nočni komorni koncert — A. Corelli: Trio Sonata v C-duru (Dermel), Prevorsček, Lipovšek) — Frank Martin: Trio na irske narodne pesmi (Russy trio) — Bela Bartok: Contrast (Dermel), Gunzcek, Radhuber) — 22.15—23.00 UKV program: Zabavna in plesna glasba — 23.00—24.00 Oddaja za tužino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

GLEDALIŠČA

DRAMA LJUBLJANA

Torek, 4. jan. ob 20: Rostand: »Cyrano de Bergerac«. Abonma D.
Sreda, 5. jan. ob 20: B. Shaw: »Candida«. Abonma E.
Četrtek, 6. jan. ob 20: Goldoni: »Lažnik«. Abonma U.

OPERA

Torek, 4. jan.: Zaprti.
Sreda, 5. jan. ob 19.30: Musorgski: »Sorokinški sejem«. Abonma red G.
Četrtek, 6. jan. ob 19.30: Hristič: »Ohridska legenda«. Zaključena predstava za ZSJ.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža
Torek, 4. jan. ob 20.30: Norman Krasna: »John v zadregi«. Abonma TSS II.
Četrtek, 6. jan. ob 20: Norman Krasna: »John v zadregi«. Abonma TSS I.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom
Sreda, 5. jan. ob 18: Gerner: »Pepelka«, pravljina igra z godbo, petjem in plesom, popoldanska predstava.
Sobota, 8. jan. ob 20: Žižek: »Miklova Zala«, ljudska igra.
Prodaja vstopnic od torika dalje. Rezerviranje tel. št. 32-860.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

ROČNE LUTKE
Resljeva cesta 28
Torek, 4. jan. ob 9: Gostovanje v Ročinju pri Kanalu.
ob 11.30: Gostovanje v Kobreškem.
ob 15: Gostovanje v Ligu.
Sreda, 5. jan. ob 9.30: Gostovanje v Kalu nad Kanelom.
ob 13: Gostovanje v Banjščici.
ob 15.30: Gostovanje v Sred. Lokovcu.

Sprejmemo v službo:

šefa računsko-gospodarskega sektorja glavnega komercialista

Pogoji: ekonomska fakulteta ali ekonomska srednja šola z najmanj 5-letno prakso v odkupnih podjetjih.

Pogoji: ekonomska fakulteta ali ekonomska srednja šola z najmanj 7-letno prakso ali izobrazbo v trgovskih stroki z najmanj 10-letno prakso v trgovskih odkupnih podjetjih.

Plača po tarifnem pravilniku ali po dogovoru.

»AGROMERKUR«

ZADRUŽNO TRGOVSKO PODJETJE
Murska Sobota

Tovarna avtomobilov, Maribor

sprejme:

več strojnih inženirjev in tehnikov inženirja in tehnika-metalurga verziranega sidokontista s prakso referenta

z dobrim poznavanjem poslov zunanje trgovine in znanjem tujih jezikov, predvsem nemščine

lesno-industrijskega tehnika s končano srednjo šolo lesne stroke in prakso pri manipulaciji z rezanim lesom

specialiste oblikovalce in mojstra oblikovalca za sivo litino

več strugarjev, rezkarjev, kovinofinobrušičev, kleparjev in avtoličarjev

Pismene ponudbe sprejema Tovarna avtomobilov, Maribor 4355

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA

Torek, 4. jan. 1955: lekarna »Center«, Gosposka ul. 12

KINO

PARTIZAN: Ameriški film »Harriet Craig«. UDARNIK: Angleški film »Obrni ključ potih«. STUDENCI: Angl. film: »Obrni ključ potih«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Torek, 4. jan. ob 19.30: Smetana: »Prodana nevesta«. Red ZIS.
Sreda, 5. jan. ob 18: Twain-F. P. Blaž: »Kraljevič in berač«. Za šole.

Vesti iz Kranja

PRESERNOVO GLEDALIŠČE

Sreda, 5. jan. ob 18: Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Brillant«. Izven.
Četrtek, 6. jan. ob 18: Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Brillant«. Red C in izven.
Sobota, 8. jan. ob 20: Saroyan-Sartre: »Glejte Amerika«. — Izven. Lisa — Jelica Slardova.
Nedelja, 9. jan. ob 18: Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Brillant«. Izven in za podeželje.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Sreda, 5. jan. ob 20: John van Druen: »Grlice glas«. Premierski abonma in izven

JEEP

v dobrem stanju proda

TOVARNA KONSERV
»CRVENA ZVEZDA«
KRAGUJEVAC 6721

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »KOMUNA«

Ameriški film

»KAPITAN KIDD«

Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavnih vlogah Barbara Britton in Charles Laughton. Prodaja vstopnic od 9.30—11 ter od 14. ure dalje.

KINO »SLOGA«

Premiera francoskega filma

»AFERA MAURIZIUS«

in tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10. uri je matineja istega filma. Prodaja vstopnic od 9.30—11 ter od 14 dalje. Za matinejo pa od 8 dalje. V glavnih vlogah Eleonora Ross-Drago in Charles Vanel.

KINO »UNION«: amer. barvni film »Najboljši med slabimi«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Predprodaja vstopnic od 9.30—11 ter od 14. ure dalje.

KINO »SOČA«: nastop dresiranih sloinov in artistov. Predstave ob 17 in 20. Prodaja vstopnic od 9—11 ter od 15. ure dalje.

JESENICE »RADIO«: angl. barvni film »Melba«. Predstavi ob 18 in 20. »PLAVZA«: avstrijski film »Zapeljive zvezde«. Predstavi ob 18 in 20.

KRANJ »STORŽIČ«: ob 9. in 14. uri »Carobni konjček«. Ob 15, 18 in 20 ameriški film »Dvojno življenje«. »SVOBODA«: Ob 10, in 15. uri »Oil-ver Twist«.

DROBNI OGLAS

PSA BULDOGA (nemški bokser) z rodomkom prodam. Grušovnik Slavko, Ruperc, p. Marjeta ob Pevnici. M 93

KINO »ŠIŠKA«

Angleški film

»Prebrisanec«

(»Pozivnica«) in tednik.
V glavnih vlogah Alec Guinness, Valerie Hobson, Glynis Johns in Petula Clark. Režija Ronald Neame. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Angleški film

»Prebrisanec«

(»Pozivnica«)
Tednik. V glavnih vlogah Alec Guinness, Glynis Johns, Valerie Hobson in Petula Clark. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

Kmalu izide strokovni komentar

Završni račun za leto 1954

PRIPREDILA MARKO PETROVIČ IN MIHAJLO ŠKEKIC

Kakor za leto 1953, tako so tudi za leto 1954 naši znani strokovnjaki napisali izčrpn komentar, ki bo vseboval podrobna navodila o sestavljanju zaključnega računa, razdelitvi dobička in ostalih finančnih predpisih v zvezi z letnim zaključkom.

Letos je komentar znatno razširjen in vsebuje vsa potrebna navodila tudi za zadržništvo. Potemtakem se ga bo lahko posluževalo celotno gospodarstvo, brez razlike na gospodarsko panogo in sektor, ki mu podjetje pripada.

V komentarju bodo tudi letos objavljene vsi važnejši razpisi, s katerimi so pristojni organi avtentično tolmačili posamezne gospodarske in finančne predpise.

Zagotovite si komentar v prednaročbi pri

TEHNOLOŠKO-EKONOMSKEM BIROJU — ZAGREB

poštni predal 282

94

Ljudski odbor konjičkkega okraja v Konjicu

RAZPISUJE NATECAJ

ZA PET UČITELJEV NA DVELETNI DELAVSKI ŠOLI

ZA PROFESORJA PETJA

na realni gimnaziji, ki bi obenem vodil mestni zbor in godbo

Stanovanje zagotovljeno. Plača po uredbi, dopolnilna pa po sporazumu. Samski učitelji imajo prednost.

Reflektanti naj se javijo najpozneje do 10. januarja 1955.

Ljudski odbor konjičkkega okraja
Konjic

6714

Človek, ki ga ni bilo

Za vlogo očeta »majorja Martina« smo izbrali mlajšega oficirja, ki je imenitno izpolnil našo željo. Njegovo pismo z dne 13. aprila in priloga sta se mi zdela tako prežeta s predvojnimi dostojanstvom, da bi človek dejal, da si ju ni mogel izmisliti in ju napisati nihče drug, razen očeta iz stare garde. Pismo in priloga sta se glasila:

»Dragi moj William!
Ne morem reči, da bi bil ta hotel še tako udoben, kakor se spominjam, da je bil v predvojnih dneh. Toda tu se mudim, ker je to edini način, da spet ne bi nadlegoval Tvoje tete, katere malomarna služinčad in strogo izpolnjevanje naročila o varčevanju s kurivom (kar vem, da je v vojni potrebno), sta povzročila, da hiša skoraj ne ustreza bivanju gosta, vsaj ne gosta mojih let. V mestu nameravam prenočiti 20. in 21. aprila in pričakujem, da bom lahko govoril s Teboj. Priloženo pošiljam prepis pisma, ki sem ga v zvezi s Teboj napisal Guatkinu iz Mac Canove advokatske pisarne. Videl boš, da sem ga prosil, naj bi obedeloval z menoj v Carletonu grilu (o katerem sem zvedel, da še obratuje) v sredo, 21. t. m., ob četrtno na eno. Veselilo me bo, če se nama boš mogel pridružiti. S kosilom pa Te ne bova čakala in pričakujem, da boš točen, če boš mogel priti.
Tvoja sorodnica Priscilla me je naprosila, naj Ti sporočim njene pozdrave. Zrasla je in zdaj je bistroumno dekle, čeprav ne morem reči, da je s svojim delom za

»MAJOR MARTIN« DOBI ŠE OČETA ker je treba izključiti sleherno možnost, da bi Nemci ukano odkrili

kopneno vojsko količkaj koristila svoji zunanosti. Bojim se, da se bo v tem oziru vrgla po očetovi strani družine.

Mnogo prisrčnih pozdravov
oče.
Prepis:
»Dragi moj Guatkin!

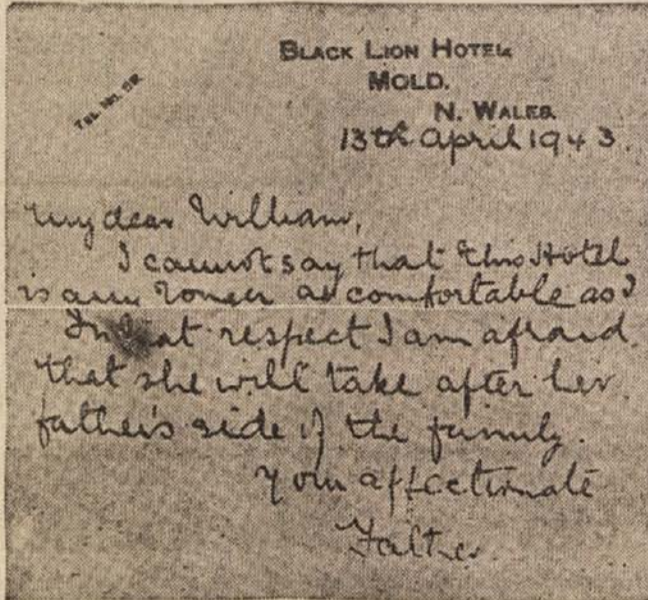
Prejel sem Vaše nedavno pismo v zvezi z oporoko, ki jo nameravam napisati ob Williamovi ženitvi. Točke, ki jih navajate, se mi zde sprejemljive, razen v enem oziru. Ker ženina družina v tem primeru ne bo prispevala k oporoki, menim, da ni logično, da bi po Williamovi smrti brez-pogojno obdržali pravico do do-smrtnih uporabe sredstev, ki jih dajem na razpolago. V to bi privolil samo, če bi se rodili otroci iz zakona mojega sina. Prosim Vas, da popravite oporoko v tem smislu, da bo imela žena, če bi rodila otroke, dohodke, dokler se ne poroči ali dokler otroci ne odrastejo. Potem bodo ti dohodki pripadali izključno otrokom.

V Londonu nameravam prebiti dve noči, in sicer 20. in 21. aprila. Veselilo bi me, če bi mogli v sredo, 21. t. m., ob četrtno na eno kositi z menoj v Carletonu grilu. Prosim Vas, da prinesete ob tej priložnosti tudi novo besedilo oporoke, ki ga bova lahko po kosilu natanko pregledala. Pisal sem tudi Williamu in upam, da pride.
Vaš vdani
J. G. Martin.

Izbrali smo hotel Black Lion v Moldu ne samo zato, ker je zvenel ta naslov tako angleški, da je bil sam po sebi dovolj prepričljiv, marveč tudi zato, ker je hkrati ustrezal rojstnemu kraju »majorja Martina« — Cardiffu. Upam, da nam bo uprava hotela oprostila, da smo uporabili njen

pisalni stroj, zlasti pa, da smo podvomili o sloveči udobnosti tega hotela.

»ADVOKATOVO« PISMO
Na koncu sem poskrbel, da je neki prijatelj, ki je sodeloval pri naši ukani, zaokrožil sliko z naslednjim pismom, napisanim na papirju Mac Cane & Comp.

Pismo Martinovega očeta (začetek in konec)

»Dragi gospod, zahvaljujemo se Vam za Vaše včerajšnje pismo, v katerem ste nam vrnili potrjeni osnutek svoje oporoke. Vidjucili bomo zanesljivo v znesku 50 funtovsterlingov, ki ste jih namenili svojemu slugi. Naš gospod Guatkin pa bo princel končno besedilo oporoke na sestanek, ki ga bo imel z Vami pri kosilu dne

21. t. m., tako da jo boste lahko pri tem podpisali.
Davčna uprava je zahtevala od nas podatke o višini Vaše plače in dohodkov v letu 1941-42, preden določijo znesek, za kolikor se bo zmanjšala Vaša davčna obveznost. Ker nismo imeli na razpolago teh podatkov, Vam bomo hvaležni, če nam jih pošljete.
S spoštovanjem
Mc Cane & Comp.
VARNOSTNI UKREPI
Ko smo prebrali vse dokumente skupaj, smo dobili vtis resnične osebnosti, živega človeka. Zavedali smo se, da več nismo

Ganljiva žrtev matere

Zaman je žrtvovala mnogo kože s svojega telesa, da bi rešila opečeni hčerki življenje

Ves italijanski tisk je pisal nedavno o pretresljivi usodi, ki je zadela revno italijansko mater Mario Lustru in njeno devetletno hčerko Lucio. Mati je hodila vsako jutro že zgodaj v službo, da je preživljala sebe in dva otroka. Nekega dne, ko sta bila otroka sama doma, je hotela mala Lucia postaviti na štedilnik lonec vode, da bi umila mlajšega brata. Oče je pred dvema tednoma odšel v Francijo s trebuchom za kruhom. Lucia je pridno pomagala materi pri gospodinjstvu, saj je vedela, kako naporno mora delati, da zasluži vsaj za skromno preživljanje revne družine.

je mati zjutraj vprašala hčerko, kako se počuti, je zmeraj odgovorila: »Dobro, mamica, kako pa

ti?« Zjutraj, ko sta se zbudila, sta si čez rob postelje segli v roko in molče sta si povedali več kakor kdajkoli.

Nesreča je hotela, da je mala Lucia po materinem odhodu prezgodaj odprla plinsko pipo. Ko je prižgala vžgalico, je plamen nenadoma švignil na njeno oblekico. Zlila je vodo nase, toda zaman. V nekaj sekundah je bila nesrečna deklica živa bakla. Hotela je odpreti vrata, pa ni mogla. Tudi bratec ji ni mogel pomagati. Prihiti so drugi stanovalci in vrata so morali naposled vlomiti. Gorečega otroka so pokrili z odejo, da so ogenj pogasili. V trenutku, ko so hoteli otroka odpeljati z rešilnim avtomobilom v bolnišnico, se je vrnila mati. Oprijela se je avtomobila in da bi preprečila še drugo nesrečo, so ji morali dovoliti, da je vstopila.

V bolnišnici so zdravniki takoj ugotovili, da otroka ne bo moč rešiti, ker je bilo vse njeno telo lescena sama strašna opekline. Transfuzija krvi ne bi pomagala, malo Lucio bi rešili kvečjemu, če bi dobili toliko zdrave kože, da bi pokrili z njo vsaj glavne dele njenega opečenega telesa. In tedaj je začela mati lepo prositi zdravnike, naj odrežejo potrebno kožo z njenega telesa. Ko je Lucia videla, kaj hoče storiti njena mati, je začela prositi zdravnike, naj nikar ne uslišijo njene prošnje, češ da njena mati ne sme umreti, da se je ne smejo dotakniti.

Nekega jutra pa se je mati zaskrbлено ozrla na Luciovo posteljo. Mislija je, da otrok se spi. Ko pa je prišla za Luciovo roko, se je zgrozila. Bila je ledeno mrzla. Materino junaštvo in prizadevanje zdravnikov otroku ni moglo rešiti življenja. Zdej leži Maria Lustru sama v bolnišnici. Vtem ko so rimski otroci spremlili njeno Lucio na zadnji poti, je mati ko blazna gledala na prazno otrokovo posteljo in njena bridkost je bila tolikšna, da se niti jokati ni mogla, da bi si jo v solzah olajšala.

MALI LEKSIKON

Koliko kmečkega prebivalstva je na svetu?
Koliko »tehta« zemeljska atmosfera?
Od 2.434.000.000 ljudi, kolikor jih živi na svetu, se jih ukvarja s kmetijstvom 1.410.000.000 ali 59% vseh prebivalcev. Odstotek kmečkega prebivalstva je po kontinentih različen. V Ameriki se ukvarja s kmetijstvom 73% prebivalcev, v Aziji 70%, v Južni Ameriki 50%, v Evropi 32%, v Severni Ameriki in Oceaniji pa 29%. To razmerje se spreminja od leta do leta. Leta 1937 je bilo na svetu 62% kmečkega prebivalstva. V zadnjih 15 letih se je torej skrbilo število kmetovalcev na svetu za 3%.

Ko se je Lucia čez več ur zbudila, je ležala njena mati v postelji poleg nje. Obe sta bili tako izčrpani in oslabei, da sploh nista mogli govoriti. Materi so zdravniki odrezali s telesa več pravokotnih koščkov kože po 10 do 15 cm² in jih prenesli na otrokovo telo. To je bila prva v vrsti operacij, ki so jih morali napraviti na strašno opečenem Lucinem telescu.
Vsi časniki in radijske postaje so poročale o nesrečnem otroku. Ljudje so začeli zbirati prostovoljne prispevke in darila za malo Lucio in njeno mater. Če

»Zdej pa zapri gobec, saj si pravkar nekaj dobil.«

Ob koncu lanskega leta je bil v Lyonu svetovni cirkuški festival, ki se ga je udeležilo 12 velikih cirkusov iz vsega sveta. Na sliki vidimo eno izmed senzacionalnih točk tega festivala: dresserja Gilberta Houchea, ki kroji 7 tigrov brez biča in le z bodalom za pasom. Tigri poslušno skačejo skozi obroč, ki ga drži tale hrust v rokah.

Krokodil starejši od ljudi

Ameriški arheolog dr. D. A. Hollen trdi, da so na zemlji živeli krokodili, še preden se je pojavil človek. Dr. Hollen utemeljuje to svojo trditve z najdbo okamenelih ostanov deljstvi teh živali, ki so jih našli na južnem delu otoka Celebes, blizu Malaje. Primerjajoč te ostanke s podobnimi, ki so jih že prej našli in ki so zdaj razstavljeni v naravoslovnem muzeju v Leydenu na Nizozemskem, je skušal dokazati, da ti ostanke v resnici izvirajo od krokodilov. Vendar to vprašanje doslej še ni docela rešeno. Zaradi nepravilne raz-

vrstitve zob na čeljusti teh krokodilov domnevajo nekateri znanstveniki, da ne gre za krokodile, temveč za doslej docela neznan vrsto plazilcev.

Največja francoska družina

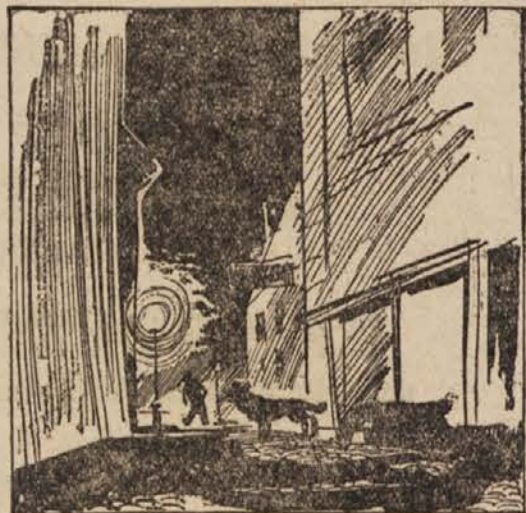
Francozinja Devaud, stara 44 let, je ondan rodila v Epennesu 24 otroka. Živih otrok ima 22. Najstarejši je star 26 let. Družina Devaud je v Franciji po številu otrok največja.

NA SLEDI

PO PRIPOVEDOVANJU IANEZA KLEMENČIČA: BODAR IN JEZERNIK

57. Roparski napad na Jako je bil trd oreh. Razpolagali so samo z zelo pomanjkljivimi podatki, kakršne so dobili od Jake. Sicer so imeli na kriminalnem oddelku kartoteko, toda v njej ni bilo nobenega človeka, ki bi vsaj približno odgovarjal opisu. Poleg tega je motila tista opazka o psu. Niti on znan kriminalcenc ni imel psa. Zadevo so že mislili odložiti v arhiv, ko je nekega jutra pridrvel na kolesu prepoten možki in poročal o drznem vplomu v trgovino na poriforiji mesta. Vlomilec je izrezal ključavnico in odnesel zalogo tekstilnega blaga, vso gotovino ter več drugih stvari.

58. Organom, ki so preiskovali vlom, se je javila priča. Bil je to starjši možki, ki je šel okoli dveh zjutraj po cesti mimo trgovine. Zdelo se mu je, da skozi špranje v polkneah vidi luč in je stopil bliže. V tem trenutku se je pojavil pred njim velik pes, ki je tako hudobno renčal, da se je jadrno umaknil in šel domov raje po ovinku. Njegovo izjavo so zapisali, a ji niso posvečali posebne pozornosti. Skupna vrednost ukradenega blaga je znašala čez dve sto tisoč dinarjev. Vlom je bil izvršen zelo spretno. Nikorj prstnih odtisov . . . pozabljenih predmetov.

59. Jože je slučajno zvedel za ugotovitve proiskave in se zamislil. Spet pes! V glavi se mu je motela nejasna misel, da gre pri obeh zločinah za istega storilca. Stopil je k načelniku. »Iščimo psa,« je predlagal. Načelnik je pričluhnil. Misel pravzaprav ni slaba, vendar jo je po kratki presoji zavrgel. »Saj ne vemo o njem nič drugega, kot to, da je pes!« je izrazil svoj pomizlek. »To se pravi, da vemo o njem še manj kot o njegovem lastniku.« To je seveda držalo. Vendar je Jože kljub temu predlagal, da bi šel k priči, ki je tisto noč videla psa in se z njo pogovoril. Načelnik se je strinjal.

60. Založil se je s fotografijami psov različnih pasem in odšel s Cinčom poizvedovat »Kakšen je bil?« je vprašal možaka. »Tak kot Cinč?« Ta je pogledal Cinča in takoj odkimal. Ne, tak ni bil. Jože je razgrnil fotografije. »Možjak? Bernardinec? Ptičar? Hri? Jazbosčar?« Voz je pazljivo ogledoval fotografije in odkimal. Ne, niti enemu od teh ni podoben. Jožeta je minevalo potrpljenje. »Ali ste ga morda papili kak kozarček, preden ste šli domov?« je sumljivo vprašal. »Kaj pa mislite?« je užaljeno protestiral ta, v naslednjem trenutku pa planil pokonci in razburjeno pokazal skozi okno: »Tamle je! To je tisti pes!«